

Open Access

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

Conflict of interest: None declared. Received: 15.07.2013. Revised: 15.10.2013. Accepted: 31.10.2013.

## LEVEL OF KNOWLEDGE AND ATTITUDES TOWARDS YOUTH TOURISM HIGH SCHOOL STUDENTS

Poziom wiedzy i postawy wobec turystyki młodzieży gimnazjalnej

Mirosława Szark-Eckardt, Agata Urbańska, Hanna Żukowska, Walery Zukow

Kazimierz Wielki University, Bydgoszcz, Poland

### Abstract

The family is an important link in the reawakening of interest in tourism of young people. Interesting travel begins at home. Most operators, however, begins in school. Youth is your interest as for the trips by the assimilation of knowledge of historical nature, etc. The younger generation by participating in tourist trips becomes independent and resourceful. There are many reasons why the tourist trips, some want to relax relax, others on the contrary, they want extreme sensations.

The aim of this thesis was to investigate the level of knowledge of young people in tourism high school, as well as showing their attitudes to tourism. The work was written on the basis of the literature, and on the basis of research carried out in a public high school in Zbójno.

**Keywords:** tourism, geography, civilisation, school trips, the objectives and functions of youth tourism, tourism in school.

### Streszczenie

Rodzina jest ważnym ogniwem w budzeniu zainteresowania turystyką młodych ludzi. Zainteresowanie podróżami zaczyna się już w domu rodzinnym. Najwięcej wyjazdów zaczyna się jednak w szkole. Młodzież kształtuje tam swoje zainteresowania co do wyjazdów przez przyswajanie wiedzy historycznej, przyrodniczej itp. Młode pokolenie przez udział w wyjazdach turystycznych staje się samodzielne i zaradne. Jest wiele powodów wyjazdów turystycznych, jedni chcą się zrelaksować odpocząć, inni wręcz przeciwnie, chcą ekstremalnych wrażeń.

Celem niniejszej pracy licencjackiej było zbadanie poziomu wiedzy turystycznej młodzieży w gimnazjum, a także przedstawienie ich postaw wobec turystyki. Praca została napisana w oparciu o literaturę, jak i na podstawie badań przeprowadzonych w Publicznym Gimnazjum w Zbójnie.

**Słowa kluczowe:** turystyka, krajoznawstwo, wycieczki szkolne, cele i funkcje turystyki młodzieży, turystyka w szkole.

## Introduction

One of the most developed areas of the world economy is tourism. The answer to the question what is tourism is not so simple. The impact of tourism on different platforms makes many scientists are trying to define this phenomenon. Etymology of "tourism" found in the French word *tour*, which was also adopted by the English language, means a trip or journey ending back to the starting point. Understanding tourism is being developed in the Middle Ages, when they were walking tours, sports, traveling for pleasure or to satisfy curiosity or entertainment. Often tourism was elitist in nature (Nowakowska A., 2006, p.19).

UNWTO (World Tourism Organization) defines the concept as follows: Tourism covers all activities of people who are traveling and staying for leisure, business or other for no longer than a year without a break outside of their everyday surroundings, with the exception of trips in which the main objective is to gainful activities (Nowakowska A., 2006, pp.23). Vincent perch defines tourism as "individual and collective self-hiking around the country and the other countries (foreign t), both on foot, and with the use of any means of transport-paid and unpaid (hitchhiking).Tourism is a form of active rest, giving not only a respite from work and entertainment, but also conducive to the knowledge of distant lands, establishing contacts with new people, accumulating experiences and enrichment of personality "(1996, p296). M. Nowakowski presents tourism as follows: "the phenomenon of spatial movement of people outside the place of residence, having the aim of touring, business, pilgrimage or a form of active rest" (2001, p66).

With tourism are related to many important concepts, one of the most important are: visitor, tourist, hiker, tourism. During the UN conference in Rome in 1963 introduced significant changes, including term *visitors-is* that every person living in the visited country for whatever reasons visitors, except for employment in this country. Visitors also divided into two categories: *tourists* and *day trippers*. The basic concept related to tourism is *tourism*, by which is meant the person leaving the residence for a limited time. Be the assumption discretion of departure, as well as its purpose. During the trip hiker meets the objectives of: leisure, health, cognitive, entertainment. Tourists spend at least 24 hours of their stay in the country. *Hikers* are people who spend less than 24 hours in the visited country (Nowakowska A., 2006 pp.23 - 25). *Tourist traffic* was originally identified for travel undertaken for pleasure, relaxation and also treatment. Later, emphasized social and economic aspects of this phenomenon, movement, and realized at the time goals. In recent years the definition of tourism include various forms of migration for tourist trips. Generally *tourism* is a phenomenon of the socio - economic, which are being taken for the implementation of travel for leisure purposes, cognitive, health and entertainment (Nowakowska A., 2006, pp.26).

Tourism as a complex phenomenon is the subject of research of many scientific disciplines. It can be seen in five aspects. The spatial aspect of the migration and development of tourist interest. Another is the economic aspect, the tourism market, tourism, economic development implications turns. Psychological aspect is that human needs, reasons for travel, travel destinations, experiences or behavior in here. The pedals are the social aspect, the relationship between the tourist and locals, social stereotypes, social ties. The last is the cultural aspect, therefore, the function of tourism and culture, and the relationship between culture and cultural tourists visited the community (Alejziak W., 2000, pp.17-29).

Tourism in relation to the economy, natural environment, cultural and social development has many features. Defining them is as difficult as defining what tourism itself. Features tourism can relate to people, places visited or the environment. For the purpose of this paper describes the functions: educational, health, leisure, the educational, cultural education, shaping environmental awareness. The educational is, according to W. Alejziak most important function of tourism. This greatly affects the human personality, and therefore people who practice this form of leisure activity should have such qualities as courage, activity, or resourcefulness. Tourism teaches respect for people and tolerance for their views. It provides a lot of emotions, experiences and be mindful of the beauty of nature. During the tour, people can find their positions in the peer group. Hiking allows you to

break down barriers, checking in different situations, and teaches responsibility for oneself and for others. Educational function plays an important role during family trips, which improve the integration of family members. The care presents tourism as an important factor in human health, concerns the rehabilitation and preventive care. The health tourism include trips to places with appropriate values of the natural environment: the right climate, clean air, etc. Play a major role trips to spas. The area of tourism can be a source of enjoyment of life, and to give pleasure. The development of leisure tourism is necessary to regenerate the physical and psychological man. No holiday makes people can not ride ALAC effectively at home or at work. The educational function (or cognitive) will satisfy one of the basic human needs - curiosity. By traveling you know things, places that knew each other earlier than just the story. This feature is part of the learning process. Schools often organize educational trips that allow for the implementation of the curriculum in geography, biology or history. Travel broadens your knowledge and allows you to purchase a number of practical skills. The cultural education to promote cultural shows, protects and enhances. By traveling we meet architectural styles, literature, sculpture, painting, form of religious worship and other cultural elements. Development of tourism has the effect of increasing interest in the urban population own history, cultural heritage. This significantly expands the regional culture and folk art. The development of awareness of tourism is important for the development and maintenance of natural values. The environment is an important raw material for the tourism industry. Tourism has significantly contributed to the development of environmental protection, as forerunners of tourism development were the originators of the first nature reserves, national parks or protected landscape areas (Alejziak W., 2000, pp.30-70).

Tourism and touring the area covered by the school's extra-curricular activities that are attractive and useful to give theoretical knowledge with practice. Schools and other educational and parenting may variously to teach in this field.

Youth tourism objectives:

- knowledge of the country, the environment, traditions, cultural and historical monuments;
- knowledge and raise awareness of the social, economic and cultural development;
- support for the family and school education;
- promotion of environmental protection and reasonable use of natural resources;
- improving physical fitness, improve health;
- promotion of sports activities and demonstrate the advantages of a healthy lifestyle;
- prevention of social pathologies (Wojtycza J., 2000, pp.7 - 8).

K. Przeclawski (1973, p 71) states that the socio-educational tourism is plenty and they are very important for young people. According to him, the basic tasks of tourism are: intensification of health and its regeneration, a higher level of cultural and ideological people, the development of patriotism, the need for personal contact, the desire of freedom, learn something new and important development of creative need. Youth tourism functions are: function educating, educational, entertainment and health. Tourism educating youth through feature is of great importance in education of young people. Confront and deepen their theoretical knowledge from the school of history, geography, biology and art. The educational aims to instill the basic principles of coexistence in the group: cooperation, solidarity and responsibility. Entertainment in tourism is primarily a skillful use of leisure time. Produce a habit and desire for tourism in the future of young generations. The care is also a very important aspect of youth tourism. Young body moved to act actively spend time, so his physical condition is still developing (Wojtycza J., 2000, pp.9-10).

School, taking into account local traditions and conditions, as well as the needs and expectations of students should organize: sports, recreation and health, dance classes, activities to do, the active forms of tourism. Organizing activities to be aware of obligations under existing regulations, such as Regulation of the Minister of National Education and Sport on the conditions and how to organize sightseeing and tourism (Journal Laws of 2001. No. 135, item. 1516, as amended) ([www.men.gov.pl](http://www.men.gov.pl)).

In developing the school offer classes to choose from, consider the following issues:

- Type of classes to choose from (sports, recreation and sports, dance classes, classes of interest).
- The time scale selection of classes,
- The allocation of students to groups
- Location, duration and timing of classes and teacher activity.

Tourist Class - designed for all interested students to stimulating their interest in tourism and sightseeing and to encourage the acquisition of qualified tourism sign. In these classes the school can offer students one or more forms of tourism can choose according to their interests and environmental conditions in the field men resulting eg hiking, biking, canoeing, mountain, etc. Organizing tourist activities, be aware of the obligations arising out of applicable regulations, including regulation of the Minister of National Education and Sport on the conditions and how to organize the public kindergartens, schools and institutions of sightseeing and tourism (Journal Laws of 2001, No. 135, item. 1516, as amended). Number of students proposed forms of activities to choose from depending of course on the size of the school, which is entitled to have make the number of hours of coding rather physics education. The optimum seems to be proposing to offer a minimum of six forms of movement for three years of education, that is, each student could theoretically choose to offer 50% classes. Of course, in large schools, with a very good base conditions and staff offer may contain up to 10-12 different forms of physical activity ([www.men.gov.pl](http://www.men.gov.pl)).

### **Materials and methods**

The research work undertaken and used the following methods were used:

- method of critical analysis of the literature,
- method of survey (survey data),
- statistical methods.

The method of critical analysis of the literature - sometimes also referred to as the method of critical and comparative scientific literature. The essence of this method, a new problem adapting to current knowledge. This is done through an analysis and critique of the literature (Pieter J., 1967, pp.137-138).

Survey method - according to M. Łobocki (2003, p 243) is a method of research, its primary function is to collect information about interesting researcher problems as a result of the relationship verbal subjects, referred to as respondents.

Statistical methods - by V. Nowaczyk (1995, p 13), they are subordinate to the next stages of the investigation into the laws of science (observation of phenomena, creating a hypothesis, inference, verification) and allow you to test reality to describe analyze, predict.

The study was conducted at the Public School in Zbójno, in the district of Golub-Dobrzyń, in Kujawsko-Pomorskie. The school building was opened in 1997 as a Primary School in Zbójno. School was established here, and the students learned in two shifts. A large number of children aged 6 to 16 years were caused by a lot of trouble. In October 2002, he was inaugurated the new building of the Primary School and Middle School Public in Zbójno was in place. It is worth noting that since 2002, it is a high school in the Municipality of dyne Zbójno. The very active in high school the following organizations: 16 Team Star Scout "Wolves" to them. Grey Ranks, School of the Polish Red Cross, Circle, Circle organic "Drumlink" and School Sport Circle. High school students participate in sports movement en masse, many events take place in the spring semester and winter. Middle School also provides opportunities for the public presentation of the effects of the students' work in the art classes. The school employs eighteen teachers, but the work of the institutions involved are the parents, and sponsors who are willing to support this site financially and technically. It follows that students with less wealthy parents can participate in the organized by various school trips. Are also used for charity to support students affected by random accidents or diseases.

The Public School in Zbójno are eight classes. Currently the school has 173 students. The school brings together children from all of the Commune Zbójno.

The results shown in the table below relate to gender of respondents. The total number of people who have been involved in tests is 100.

Table 1 Sex of respondents

<b>Girls</b>		<b>Boys</b>		<b>Sum</b>	
N	%	N	%	N	%
50	50	50	50	100	100

From these data, the number of girls and boys participating in the study is the same (50 girls and 50 boys). They were chosen at random to fill out questionnaires. For the purposes of this study there were a total of 100 Percentage of shows so 50% of girls and 50% boys.

The answer to the question about the age of the respondents to explain our analysis of the data presented in table number 2

Table 2 Age of respondents

<b>Age</b>	<b>13 years</b>		<b>14 years</b>		<b>15 years</b>		<b>16 years</b>		<b>17 years</b>		<b>Sum</b>	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
<b>Girls</b>	12	24	12	24	11	22	13	26	2	4	50	100
<b>Boys</b>	3	6	15	30	19	38	10	20	3	6	50	100

Based on these results it can be concluded that most of the respondents were boys at the age of 15 years, which represents 38% of all boys. The predominant age girls to fill questionnaires to 16 years, there were 26%. Least questionnaires filled the girls at the age of 17 years, only 4% of all girls.

To which class it surveyed youth we learn from the results of the research presented in the table below.

Table 3 The division of students with respect to a class in high school

<b>Class</b>	<b>Girls</b>		<b>boys</b>	
	N	%	N	%
<b>I</b>	20	40	20	40
<b>II</b>	9	18	5	10
<b>III</b>	21	42	25	50
<b>Sum</b>	50	100	50	100

The data presented in Table No. 3 shows that most respondents, both among boys and girls, go to class III school, it is 42% of girls and 50% boys. Least surveyed young people go to class II, 18% of girls and 10% boys.

Figures and percentages of parents' education of young people surveyed are shown in Table No. 4 and 5

Table 4 Education of parents surveyed girls

<b>Parents' education girls</b>	<b>Higher</b>		<b>average</b>		<b>professional</b>		<b>Basic</b>		<b>Sum</b>	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
<b>Father</b>	4	8	13	26	26	52	7	14	50	100
<b>Mother</b>	5	10	16	32	22	44	7	14		

Ba-course analysis of the results in the table above shows that the education of fathers surveyed girls are in the majority (52%) training. Least fathers have higher education, there are 8%. Mother

also surveyed girls are mostly vocational education (44%). When it comes to education rarely occurring, how and in fathers, mothers have a university degree in 10% of cases.

Table 5 Education of parents surveyed boys

Parents' education boys	higher		average		professional		Basic		Sum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Father	2	4	15	30	28	56	5	10	50	100
Mother	5	10	19	38	21	42	5	10		

Based on these results from the table number five fathers surveyed boys usually have professional training, there are 56%. Similarly, the mothers of these boys, with vocational education is the most 42%. Least fathers (4%) have a university degree. Basic and Higher Education has the 10% of mothers, and they are the lowest values in this table.

### The test results

The study aimed to demonstrate the knowledge and attitudes of high school students towards tourism. Research tool that has been used a questionnaire containing 20 questions.

The first question in the questionnaire relate to what the respondents is tourism. It was an open question. The figures and percentages that are answered in the following table.

Table 6 Tourism within the meaning of the respondents

Replies	Sex	girls		boys	
		N	%	N	%
Attempted to answer		38	76	39	78
Did not give any answer		12	24	11	22
Sum		50	100	50	100

Figures show that 76% of girls responded to the question what for them is tourism. Responses are ranked according to the most frequent indications. What the respondents is tourism?

- Exploring interesting places hitherto unknown;
- Learning about the world, cultures and people;
- Tours, travel;
- Recreation, walks;
- Lived an adventure;
- Something that improves my health and well-being.

The question did not give any answer 24% of girls.

Based on the data in Table No. 6, the understanding of tourism explained 78% of boys. It is worth noting that there were about 2% more than the girls who responded to this question. Presented below are answers are arranged in order of the most frequently encountered.

What is tourism for the boys?

- Traveling, trips to different places;
- Exploring and learning about the world, monuments, landscapes;
- Relaxation, rest from the school;
- Spending quality time, fun;
- Going on a trip.

The question did not give any answer 22% of boys.

Do respondents noticed a difference between tourism and recreation we'll find out the results of the research presented in the table number 7 It was a closed question with the ability to write first noticed the difference.

Table 7 The difference between tourism and recreation

Replies	Sex	girls		boys	
		N	%	N	%
<b>Yes (what?)</b>		12	24 (including 20% have written a difference)	8	16 (of which 12% have written a difference)
<b>Not</b>		38	76	42	84
<b>Sum</b>		50	100	50	100

The results in the table above relate to the difference between tourism and recreation, we observe the respondents. Among the vast majority of girls surveyed do not notice any difference (76%). Only 24% of girls surveyed said that such a difference exists. The terms of the difference between tourism and recreation has taken a 20% them. The following response, the difference between tourism and recreation, are in the order of most common:

- a) Recreation to stay in one place and tourism is travel;
- b) Tourism is sightseeing, recreation it easy;
- c) Recreation does not have to be in other places, such as tourism;
- d) Recreation is a health and fitness trip in different regions.

Among the boys surveyed the vast majority, as many as 84% do not notice any difference. Only 16% of boys say there is a difference between tourism and recreation, including this difference tried to identify 12% of boys. The following response to the determination of the difference are arranged according to the most common:

- a) Tourism is more sightseeing and traveling, and the rest or recreation sports such as swimming;
- b) Tourism is for pleasure, recreation, health.

What a way to spend free time young people surveyed prefer to show us the results shown in the table number 8 It was a closed question with d IEMA response capabilities.

Table 8 Pastime by respondents

Replies	Sex	girls		boys	
		N	%	N	%
<b>active</b>		36	72	42	84
<b>passive</b>		14	28	8	16
<b>sum</b>		50	100	50	100

The data presented in the table shows that both girls and boys prefer active leisure time, says so 72% of girls and more boys 84%. Passive leisure time activities have indicated 28% of girls and 16% boys.

What forms of tourism respondents participated in the last year to explain our analysis of the data presented in the table number 9 The question was closed, it was possible to select more than one answer.

Table 9 Participation of respondents in the various forms of tourism

Replies (Multiple selections were made)	girls		boys	
	N	%	N	%
<b>camp, the green school</b>	15	30	6	12
<b>walking tour</b>	17	34	27	54

<b>bicycle tour</b>	18	36	26	52
<b>canoeing</b>	0	0	0	0
<b>Other</b> (please specify)	7	14	1	2
<b>Sum</b>	57	114	60	120

Based on these results it can be concluded that boys are more likely than girls to take part in various forms of tourism over the last year. Walking tour was selected by 54% of boys, a little less bike tour 52% of boys. The Over the last year, did not participate in canoeing or boys or girls. Among the most common girls took part in bike rides - 36%, only 2% fewer girls marked hiking (34%). Girls indicating possible (there were 14%), "other-what?" usually granted such responses as educational trips, sightseeing tours, camps.

Which forms of tourism chosen most often interviewed young people will present the results in table number 10 It was a closed question, without being able to provide more than one response.

Table 10 Frequently chosen by respondents form of tourism

<b>Sex</b>	<b>girls</b>		<b>boys</b>		
	<b>Replies</b>	N	%	N	%
<b>camp</b>		18	36	7	14
<b>walking tour</b>		16	32	14	28
<b>bicycle tour</b>		16	32	28	56
<b>canoeing</b>		0	0	1	2
<b>Other</b> (please specify)		0	0	0	0
<b>sum</b>		50	100	50	100

Analysis of the findings in the above table shows that girls usually choose the forms of tourism - camp (36%), only 4% fewer girls marked hiking (32%) and cycling (32%).None of girls surveyed chose not answer: kayaking, and more. The boys definitely usually choose cycling (56%). Only 2% of boys chose kayaking, no response marked "other".

Who is most to the tour, which involve young people interviewed, we learn from the data presented in Table Number 11The question was closed.

Table 11 Tour operators, involving respondents

<b>Sex</b>	<b>girls</b>		<b>boys</b>		
	<b>Replies</b>	N	%	N	%
<b>family</b>		17	34	20	40
<b>school</b>		17	34	23	46
<b>non-school organizations</b>		6	12	2	4
<b>tourist offices</b>		1	2	1	2
<b>other</b>		9	18	4	8
<b>sum</b>		50	100	50	100

The data in the table above reveals that girls are usually the tour: the family (34%) or school (34%).The least frequently organized in both boys and girls are travel agencies (2%). Among the boys usually organized by the school (46%).

Performance figures and percentages for the main theme of tourist trips to the table number 12The question was closed and respondents could select only one answer.

Table 12 The main motive for tourist trips

<b>Sex</b>	<b>girls</b>		<b>boys</b>	
	<b>Replies</b>	N	%	N



<b>cognitive</b>	14	28	11	22
<b>health</b>	4	8	3	6
<b>cultural</b>	0	0	1	2
<b>Integration</b>	0	0	1	2
<b>Entertainment</b>	32	64	34	68
<b>other (specify)</b>	0	0	0	0
<b>sum</b>	50	100	50	100

Quoted above data indicate that girls as a major tourist destination recognize the theme entertainment and it is available in 64% of the responses. None of girls surveyed did not choose a theme and an inclusive culture. The boys also believe that entertainment is a leading theme in this issue, marked with 68%. Only 2% of boys have indicated sequence cultural theme and theme integration.

Outline of leisure activities for young people surveyed represent the results contained in Table Number 13 It was a closed question.

Table 13 Leisure time

<b>Replies (Multiple selections were made)</b>	<b>girls</b>		<b>boys</b>	
	N	%	N	%
<b>I ride a bike</b>	7	14	8	16
<b>I meet my friends</b>	27	54	18	36
<b>I'm learning</b>	5	10	0	0
<b>the computer</b>	9	18	7	14
<b>front of the TV</b>	15	30	16	32
<b>I do sports</b>	6	12	17	34
<b>Other (please specify)</b>	2	4	2	4

The data in the table above show the varied leisure activities for girls and boys. Hanging out with friends is the most common pastime among girls (54%). Boys also opted for meeting with friends in the first place (36%), but much less had: playing sports (34%) and sitting in front of a computer (32%). Least girls marked science (10%) as a filling free time, and other (2%) - enter here walking, horse-riding. Respondents boys do not spend the free time to study.

The study required the respondents about the benefits of active participation in tourism are presented in table number 14 The question was closed, but was permitted select more than one answer.

Table 14 The benefits of active participation in tourism

<b>Replies (Multiple selections were made)</b>	<b>girls</b>		<b>boys</b>	
	N	%	N	%
<b>enriched my knowledge</b>	11	22	8	16
<b>helps me to relax</b>	18	36	23	46
<b>conducive to establishing new contacts</b>	18	36	8	16
<b>improves my health</b>	9	18	15	30
<b>Other (please specify)</b>	1	2	0	0

Raped in the table results indicate that the respondents have different benefits of active participation in tourism. The girls in the first place have identified two benefits: it is better to relax, and the second is the ease in making contacts. Both responses have indicated over 35% of girls. Boys in 46% of responses were determined by tourist activity mainly helps them to relax. Most often mentioned benefit of the girls was to improve health (18%) and other (2%). Boys and rarely marked

(both with 16% of respondents) benefits: the enrichment of knowledge and fostering making new contacts.

What barriers exist to making tourism activity by young high school students know the test results shown in the table below.

Table 15 Barriers to making tourism activities

Sex Replies	Girls		boys	
	N	%	N	%
health	7	14	11	22
lack of free time	15	30	16	32
lack of adequate equipment	0	0	1	2
finance	12	24	17	34
sloth	15	30	5	10
Other (please specify)	1	2	0	0
sum	50	100	50	100

Looking at the results in table number 15 girls as the main barriers to mention: the lack of free time (30%) and laziness (30%). No respondent indicated not responded to the lack of proper equipment. Boys in 34% of the responses as a barrier to consider finances. The least frequently chosen, like the girls, the lack of proper equipment (2%) and other (0%).

Results of tests of your sports equipment are shown in Table Number 16 Respondents could choose more than one answer.

Table 16 Our equipment Sports

Replies (Multiple selections were made)	girls		boys	
	N	%	N	%
skis	0	0	4	8
skates	3	6	2	4
bike	41	82	31	62
ball	19	38	32	64
exercise equipment	6	12	10	20
Other (please specify)	4	8	1	2

With the turned data shows that the vast majority of girls, as much as 82%, have a bike at home. Only 6% of them have skates, but none of them indicated that it is in possession of skis. Among the boys surveyed, more than half (64%), has a ball slightly less (62%) have a bike. Rare boys are skates (6%), and other equipment.

Which of the function of tourism is the most important we learn from the results contained in the table below. The respondents' answers to the question closed.

Table 17 Functions of the respondents Tourism

Sex Replies	girls		boys	
	N	%	N	%
health function	10	20	10	20
Function Area	24	48	30	60
function of the awareness of environmental	2	4	1	2

<b>an educational</b>	7	14	3	6
<b>educational function</b>	4	8	2	4
<b>Other</b> (please specify)	3	6	4	8
<b>Sum</b>	50	100	50	100

Based on the results in the table number 17, it can be concluded that the respondents, regardless of gender, they consider the most important feature area. Less than half of girls (48%) thinks so, and among boys as much as 60%. Least girls (4%) and boys (2%) say that it is a function of shaping environmental awareness is important.

Does the school attended by respondents working near PTTK or the like, show us the results shown in the following tabular statement.

Table 18 PTTK or other tourist organizations active in school

Sex Replies	girls		boys	
	N	%	N	%
<b>so</b>	0	0	9	18
<b>not</b>	47	94	41	82
<b>Other</b> (please specify)	3	6	0	0
<b>sum</b>	50	100	50	100

Based on these results it can be concluded that most of the respondents agree. Girls up to 94% stated that the school does not have wheels PTTK, the boys shared the same opinion in 82% of the responses. By typing in the box "other" 6% of girls formed part of the Polish Scouting Association is engaged in tourism in the school. There were also 18% of boys who said they are near PTTK in school.

The study on the frequency of organized tours are shown in the chart number 1

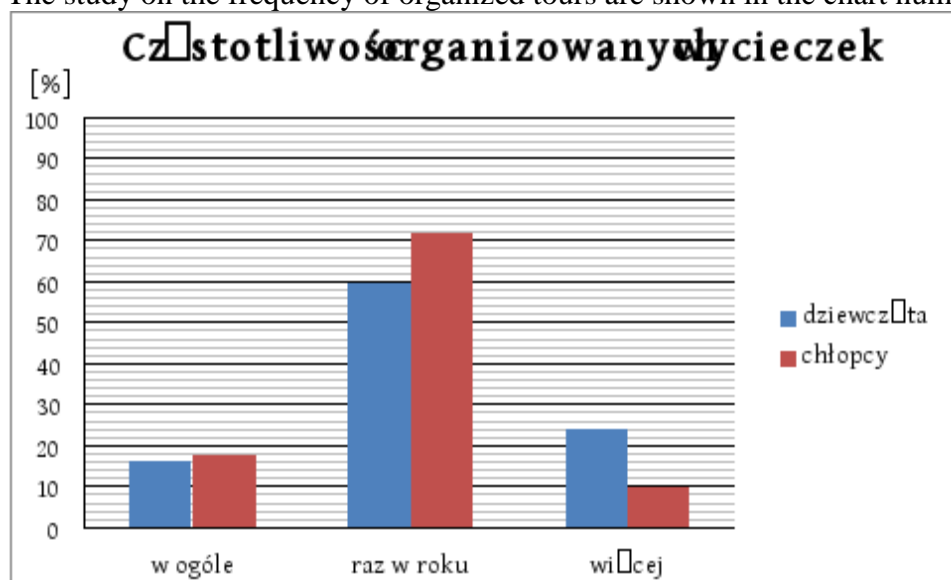


Figure 1 Frequency of the trips

Analysis of the results shown in Figure # 1 shows that both boys and girls in the majority responded in the same way. According to them, once a the trips are organized, have indicated 60% of girls and 72% boys. Least girls (16%) said that the trips are not at all organized. Among boys rarely fell answer that trips are more than once a year.

Was interviewed young people take part in school trips show us results shown in the graph number 2

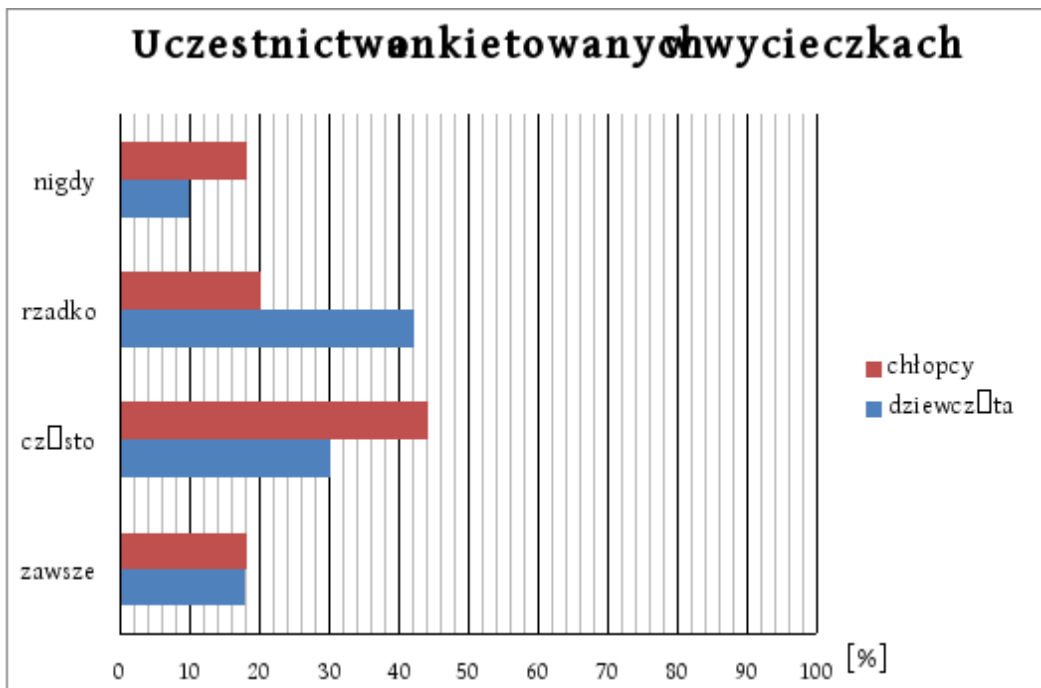


Figure 2 How often respondents take part in excursions

Based on these results it can be concluded that there are differences in the responses of boys and girls. Most girls surveyed (44%) say that they often take part in school trips. Boys and argue in the majority (42%), they rarely participate in them. The least frequently indicated, the answer "never" fell in 10% of boys and 18% girls, but they also indicated in 18% answered "always".

Students who prefer exploring objects during school trips we learn from table number 19 It was a closed question with a choice of only one answer.

Table 19 Most popular sightseeing places during school trips

Sex Replies	girls		boys	
	N	%	N	%
<b>museums, exhibitions</b>	2	4	3	6
<b>locks</b>	9	18	11	22
<b>national parks, nature reserves</b>	10	20	3	6
<b>grottos, caves</b>	18	36	11	22
<b>sacral</b>	2	4	0	0
<b>sports facilities</b>	5	10	21	42
<b>other</b>	4	8	1	2
<b>sum</b>	50	100	50	100

The data contained in the table above reveal that respondents are divided mind about the places visited. Girls prefer exploring caves and caverns (36%) were second in national parks and reserves (20%). Almost half of boys sports most visits (42%). Least likely girls have indicated museums, exhibitions (4%) and religious buildings (4%). None of the boys surveyed chose not sacred objects.

What kind of knowledge students acquire during the tour will show us the results shown in table number 20 It was a closed question.

Table 20 The knowledge gained during school trips

Sex Replies	girls		boys	
	N	%	N	%
<b>Historical</b>	14	28	14	28

<b>Nature</b>	18	36	15	30
<b>cultural and ethnic</b>	13	26	6	12
<b>Other (please specify)</b>	2	4	2	4
<b>No</b>	3	6	13	26
<b>sum</b>	50	100	50	100

The results indicate that both girls and boys agree on the kind of lessons learned during the trip. These results are illustrated in Table number 20 According to the respondents during trips often gain knowledge of nature, mentioned by 36% of girls and 30% boys. In second place was the historical knowledge (28% of girls and boys). It should be noted that 6% of girls and 26% of boys said that during the tour misses any knowledge. Least girls (4%) and boys (4%) indicated that during the tour such as gaining knowledge about different sports.

Number of other business and data rates on the science of visited sites the following table. It was a closed question with a choice of yes or no answer.

Table 21 Learning about visited sites

<b>Sex</b> <b>Replies</b>	<b>girls</b>		<b>boys</b>	
	N	%	N	%
<b>so</b>	26	52	24	48
<b>not</b>	24	48	26	52
<b>sum</b>	50	100	50	100

The data presented in the table shows that the sentences are similar. Among the girls slightly dominates the answer that they learn in school about visited sites (52%). The boys and the small advantage that it's not learn the lessons of visited sites (52%).

Another issue is whether the knowledge gained during the tour is more extensive than in the classroom. The answer explains what the analysis of the data presented in the table below.

Table 22 The knowledge gained during the tour is wider than in the classroom

<b>Sex</b> <b>Replies</b>	<b>girls</b>		<b>boys</b>	
	N	%	N	%
<b>so</b>	34	68	35	70
<b>not</b>	16	32	15	30
<b>sum</b>	50	100	50	100

Based on data collected in Table No. 22 it was found that the majority of young people surveyed are of the same opinion. The advantage of girls (68%) and boys (70%) say that the knowledge gained during school visits is more extensive than in the classroom. On the other hand, respondents in 32% (girls) and 30% (boys) responded that the knowledge gained is not wider than the classroom.

Which organizations are surveyed to find out the results of the research presented in the table number 23 Respondents could select organizations of the following responses or other type.

Table 23 Membership in organizations

<b>Sex</b> <b>Organization</b>	<b>girls</b>		<b>boys</b>	
	N	%	N	%
<b>ZHP</b>	7	14	4	8
<b>I do not belong to any</b>	35	70	43	86
<b>Other (Nature Protection League, SKS)</b>	8	16	3	6
<b>sum</b>	50	100	50	100

Based on data collected in the table above it can be concluded that the majority of young people surveyed do not belong to any organization. It says so 70% of girls and 86% boys. The Polish Scouting Association shall be 14% of girls and 8% of boys. Respondents also identified other organizations to which they belong are: Conservation League and School Sport Circle. Answered as 16% of girls and 6% of boys.

## **Discussion**

An increasingly common phenomenon of tourism is growing in all age groups, from pre-school children, school up to the elderly. In Poland, the service sector and the tourism branch is working more and more dynamically. The presented study was to present the three main objectives. Objectives related to study tourism knowledge of young people, check their attitudes and behavior in relation to tourism and to determine the impact of tourism on middle school students.

High group entities involved and active in the field of tourism are children and adolescents. The group has more than 9 million people to 19 years of age. They should constitute the core of Polish social tourism, including the future economic potential, thus providing appropriate consumer attitudes. Even more important seems to be shaping one's behavior in the use of leisure time and the impact on the behavior of the family. Tourism children and young people fully in the Poland, an important socio-economic functions. Contains the value of the health of young people and those that relate to mental health, physical, their culture, activity and social maturity, interpersonal relationships and a sense of patriotism (Institute of Tourism, 2007, p.6).

It is worth noting that there is a great diversity of children participating in tourist trips due to the size of the place of residence and the financial situation of the family. The situation is this: the bigger city and a better financial situation, the higher the level of participating in tourist trips. This is an important phenomenon. Reasons for non-participation in tourist trips mainly in finance, lack of skilled needs and lack of organization. In comparison to the young people of secondary school in Zbójno, the main barrier is the lack of free time (31%), and the second aforementioned finance (28%).

For years, the main organizer of the colonial children's school trips. In the last three years there has been considerable growth of interest in trips organized for children through a travel agent. Similarly, the situation is n and the family level. According to data from the Central Statistical Office (2005), only 52.7% of households cultivated tourist activity. It is worth noting that a visible impact on the whole family to participate in tourism were children and adolescents. On the basis of the Institute of Tourism organizes trips for children summer camps and camps were mostly school. Results of the Public High School in Zbójno are similar. The Most Common bits of the tour is a school for high school students (40%), the second place is the family (37%). The importance of family is a lot of tourism, including social tourism as its actions are directly related to politics (such as the prevention of pathologies, social exclusion, which affects all family members), which is undertaken by the administration of both the government and the local government (2007 , pp.6 - 7, 28).

A research paper on tourism among the youth wrote Wartecka-Ważyńska, which also should be addressed. The subject of the study was to do activities high school students in the Wielkopolskie Region. The results showed that the vast majority (82.25%) respondents participated in the trip organized by the school s (2007, pp.50). Question for young people in Zbójno sounded differently-how often students participate in school trips. Respondents in most (18.5%) answered that they often participate in these trips. Much less students (15.5%) said, however, that rarely involved in them. Results Wartecka-Ważyńska therefore affirm as to the participation of young people in trips organized by the school.

Another issue is the main theme of participation in school trips for young people of secondary schools in the province Greater email. The results Wartecka-Ważyńska show that the main reason young people were visiting and exploring new places, and pleasure and entertainment (2007, pp.109). According to the surveyed adolescents Zbójno travel themes are similar. The vast majority

of respondents (66%) stated that the main reason for their travel is fun, the second place was the theme of cognitive (25%).

The study by George Łaciak include addressing ways to spend time during travel. B submission was carried out on a representative sample of the Polish population aged 15 and over. The main ways to spend time during tourist trips by young people studied are: a quiet holiday and short walks, socializing and entertainment, as well as improving physical fitness: exercise, fitness classes, long walks and trips, swimming and playing sports (2011, pp.39). The question addressed to high school students with Zbójna sounded different and relate to the benefits that flow from participation in tourism. These benefits, however, showed how they spend their time during the tour. Respondents mostly said that active participation in Tourism helps them to relax (41%). Another benefit mentioned by them is the ease in making new contacts (26%) and improving health (24%). Both the study are presented.

The following data come from studies in secondary school in Tarnówko. The question raised in the work referred to the leisure time by the respondents. Girls in the majority (55%) responded that the use of free time computer, the Internet and games, about 50% watch TV, 45% met the fellow. The boys responded that primarily play sports (50%) and meet up with colleagues (45%) than girls determined to actively spend their leisure time (Napierała M., Muszketa R., Zukow W., 2009, pp.11). One of the questions addressed to the youth of Public Secondary School in Zbójno relate to the ways of spending free time. Research shows that both girls and boys prefer active leisure time, says so 72% of girls and 84% boys. Another question to the young people of secondary school in Zbójno, relate specifically to leisure activities. Hanging out with friends is a 54% response girls and this is the vast majority. In boys, the meeting with friendly indicated a larger group of respondents (36%), but much less had: playing sports (34%) and sitting in front of a computer (32%). Least girls chose education (10%) as a filling in about time and other (2%) - enter here walking, horse-riding. Respondents boys roundup busy and do not spare time to study. Just like in Secondary School in Tarnówko the boys spend time actively.

To sum up the whole made in this chapter analyzes the test results, it can be said that the youth have similar ways of spending time. They like to have tourist activity and know the benefits that flow from it. However, there are barriers that prevent young people to lead an active lifestyle. However, most of the young people taking part in school trips Prefers various activities during travel. You may have noticed that more and more students participate in tourism. This has a positive impact on their development, independence, as well as their health. Comparison of the results of this thesis to the literature was useful.

## **CONCLUSIONS**

The research, which was carried out in the Public High School in Zbójno, have produced some of the basic applications. The paper put out three goals. The first objective concerned the examination of the level of knowledge about tourism junior high school students. Another aim is to check the attitudes and behavior of young people towards tourism. Last referring to determine the impact of tourism on the youth.

The first assumption of low level of knowledge about tourism youth confirmed. Based on the study found that young people surveyed did not have a very extensive knowledge of tourism, which would allow them to define the term. Attempt to define the term "tourism" has taken 77% of the respondents, however, were brief statements (eg, travel, sightseeing, trips) and not always accurate. Also found it difficult to identify the difference between tourism and recreation. Most of the young people (80%) claimed that there is no difference at all. Based on the analysis of research it can be concluded that the respondents are familiar with and participate in various forms of tourism, so that their knowledge of tourism can be expanded.

According to research participation of young people in the tourism building positive attitudes and behavior of students. Respondents recognized the motives of his trips, the most frequently mentioned were: the theme entertainment (66%) and cognitive (20%). Pointed out that the function area of tourism is most important to them (54%). They knew what specific benefits entails active

participation in tourism, according to the respondents (41%) most often helps you to relax. On the other hand, also referred to the barriers that hinder them trips. Youth is primarily indicated lack of free time and finances. The study it can be concluded that family and school are the most tour operators youth. It is in the home and at school begin the process of inculcating necessary practice of tourist activity.

Educational tours and school organizations broaden student's knowledge on tourism. Analysis of the results entitles you to had formulated following conclusion: any gain knowledge about the places visited raise awareness of secondary school students. According to the survey do not always realize they are out of that. Respondents in 66% of respondents knew that the knowledge of the trips is wider than in the classroom. Although not studied youth activity clubs Polish Tourist Country Lovers in school, then they belong to the Polish Scouting Association and the League of Conservation where they can gain weight information. Participation in excursions helped define surveyed who prefer to explore the place. Also pointed out the exact type of knowledge acquire on trips, mainly natural (33%) and historical (28%).

The results of these studies tend to formulate a number of proposals for tourism image in the eyes of a schoolboy. The school has good enough job of this range, but one trip during the school year is not enough. Young people often take part in walking and cycling tours, says yes 44%. The family also often involved in tourism ventures. Yet to be developed tourist activity youth and broaden their knowledge on the subject. They like to explore first of all caves, caves, sports and castles. The study youth too rarely practiced tourist activity. There are many barriers to finance, laziness or lack of free time. Today's travel opportunities allow you to satisfy curiosity of young people. All student organizations will help to safely leave and return with luggage learning and memory. As part of the tourism organizations `5ie students can apply for funding, so that the financial barrier is not so significant.

## REFERENCES

1. *Analiza rozwoju turystyki społecznej w Polsce, Stan, szanse i zagrożenia*, 2007, Instytut Turystyki na zlecenie Departamentu Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki, Warszawa.
2. Alejskiak W., 2000, *Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku*, Wyd. Albis, Kraków.
3. Denek K., 1984, *Poradnik Opiekuna Szkolnego Koła Krajoznawczo – Turystycznego, Wycieczki Szkolne*, Wyd. Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Bydgoszczy, Bydgoszcz- Poznań.
4. Łaciak J., 2011, *Aktywność turystyczna dzieci i młodzieży w 2010 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa.
5. Łobocki M., 1978, *Metody badań pedagogicznych*, Wyd. PWN, Warszawa.
6. Łobożewiczowie T. W., 1990, *Krajoznawstwo i turystyka w systemie dydaktyczno-wychowawczym szkoły*, [w:] *Krajoznawstwo i turystyka w szkole*, (red.) Łobożewicz T., Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, część pierwsza.
7. Napierała M., Muszkieta R., Żukow W., 2009, *Człowiek- rekreacja- zdrowie*, Wyd. Ośrodek Sportu i Edukacji w Poznaniu, Bydgoszcz.
8. Nowaczyk Cz., 1995, *Podstawy metod statystycznych dla pedagogów*, Agencja Wydawniczo-Szkoleniowa Avis, Jelenia Góra.
9. Nowakowska A., 2006, *Część I Turystyka jako zjawisko społeczno- gospodarcze*, [w:] *Kompendium wiedzy o turystyce*, (red.) Gołembski G., Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
10. Nowakowski M., 2001, *Słownik terminów związanych z turystyką i hotelarstwem*, Wyd. Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice.
11. Okoń W., 1996, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa, Wyd. Akademickie Żak.
12. Okoń W., 1992, *Słownik pedagogiczny*, Wyd. PWN, Warszawa.
13. Pieter J., 1967, *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Zakład Naukowy Imienia Ossolińskich, Wyd. Polskiej Akademii Nauk, Wrocław- Warszawa- Kraków.
14. Pilch T., 1998, *Zasady badań pedagogicznych*, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa.
15. Przeclawski K., 1973, *Turystyka a wychowanie*, Wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa.
16. Toczek – Werner S., 2005, *Podstawy rekreacji i turystyki*, Wyd. AWF, Wrocław.



17. Urbańczyk F., 1984, (cyt.za) Denek K., *Poradnik Opiekuna Szkolnego Koła Krajoznawczo – Turystycznego, Wycieczki Szkolne*, Wyd. Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Bydgoszczy, Bydgoszcz- Poznań.
18. Wartecka- Ważyńska A., 2007, *Turystyka młodzieży i jej uwarunkowania*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań.
19. Wiatrowski W., 1994, *Podstawy pedagogiki pracy*, Wyd. Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, Bydgoszcz.
20. Wieczorkiewicz B., 1961, *Międzynarodowy słownik turystyczny*, Wyd. Sport i Turystyka, Warszawa.
21. Wojtycza J., 2000, *Organizacja Turystyki Młodzieży Szkolnej*, Wyd. Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków.
22. Wolańska T., 1989, *Rekreacja ruchowa i turystyka*, Wyd. AWF, Warszawa.
23. <http://mlodziez.pttk.pl>
24. Staszak A., Zań P., *Szkolne Koła Krajoznawczo- Turystyczne Polskiego Towarzystwa Turystyczno- Krajoznawczego (SKKT PTTK) - turystyczną ofertą PTTK dla uczniów i nauczycieli, Młodzież PTTK*, Dodany: 2.10.2010.
25. <http://www.men.gov.pl> Ministerstwo Edukacji Narodowej, *Podstawa programowa, Tom 8. - Wychowanie fizyczne i edukacja dla bezpieczeństwa*, Dodany: 24.02.2011, uaktualniony: 9.03.2012.
26. <http://www.cen.edu.pl> Gumowski A., Gumowska M., *Program wychowawczy- Praca wychowawcy klasowego oparta na turystyce, krajoznawstwie i wiedzy ekologicznej*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 1999.

## Wprowadzenie

Jedną z najbardziej rozwiniętych dziedzin gospodarki światowej jest turystyka. Odpowiedź na pytanie czym jest turystyka nie jest wcale taka prosta. Oddziaływanie turystyki na różne płaszczyzny sprawia, że wielu naukowców stara się zdefiniować to zjawisko. Etymologię „turystyki” znaleziono we francuskim słowie *tour*, które zostało przyjęte także przez język angielski, oznacza wycieczkę lub podróż kończąca się powrotem do punktu wyjścia. Rozumienie turystyki powstawało w średniowieczu, wtedy były to wędrowki krajoznawcze, uprawianie sportów, podróże dla przyjemności albo zaspokajanie ludzkiej ciekawości czy też rozrywki. Często turystyka miała elitarny charakter (Nowakowska A., 2006, s.19).

Światowa Organizacja Turystyki (World Tourism Organization) definiuje to pojęcie następująco: Turystyka obejmuje ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, zawodowych lub innych nie dłużej niż rok bez przerwy poza swoim codziennym otoczeniem, z wyłączeniem wyjazdów, w których głównym celem jest działalność zarobkowa (Nowakowska A., 2006, s. 23). Wincenty Okoń definiuje turystykę jako „indywidualne i zbiorowe wędrowki po kraju własnym lub po innych krajach (t. zagraniczna), zarówno piesze, jak i z wykorzystaniem wszelkich środków lokomocji- płatnych i bezpłatnych (autostop). Turystyka jest formą czynnego wypoczynku, dającą nie tylko wytchnienie po pracy i rozrywkę, lecz także sprzyjającą poznaniu krain odległych, nawiązaniu kontaktów z nowymi ludźmi, nagromadzeniu przeżyć i wzbogaceniu osobowości” (1996, s. 296). Nowakowski M. przedstawia turystykę następująco: „to zjawisko przestrzennego ruchu ludności poza miejsce stałego zamieszkania, mającego cel krajoznawczy, biznesowy, pątniczny lub form czynnego wypoczynku” (2001, s. 66).

Z turystyką związanych jest wiele ważnych pojęć, jedno z najważniejszych to: odwiedzający, turysta, wycieczkowicz, ruch turystyczny. Podczas konferencji ONZ w Rzymie w 1963 r. wprowadzono istotne zmiany, w tym termin *odwiedzający*- jest to każda osoba przebywająca w odwiedzanym kraju niezależnie od powodów odwiedzin, wyłączając zatrudnienie w tym kraju. Odwiedzających podzielono także na dwie kategorie: *turystów* i *wycieczkowiczów*. Podstawowe pojęcie związane z turystyką to *turysta*, przez które rozumie się osobę wyjeżdżającą ze stałego miejsca zamieszkania na jakiś ograniczony czas. Koniecznym przy założeniu swobody decyzji wyjazdu, a także jego celu. Podczas wyjazdu turysta realizuje cele: rekreacyjne, zdrowotne, poznawcze, rozrywkowe. Turysty spędzają przynajmniej 24 godziny swojego pobytu w danym kraju. *Wycieczkowicze* to osoby spędzające mniej niż 24 godziny w odwiedzanym kraju (Nowakowska A., 2006 s. 23-25). *Ruch turystyczny* pierwotnie utożsamiany był z podróżami podejmowanymi dla przyjemności, wypoczynku czy też leczenia. Później podkreślał aspekt społeczny i ekonomiczny tego zjawiska, przemieszczanie się i realizowane w tym czasie cele. W ostatnich latach do definicji ruchu turystycznego zalicza się różne formy migracji ludności do wyjazdów turystycznych. Uogólniając *ruch turystyczny* to zjawisko o charakterze społeczno – ekonomicznym, którego istotą są podróże podejmowane dla realizacji celów rekreacyjnych, poznawczych, zdrowotnych oraz rozrywkowych (Nowakowska A., 2006, s. 26).

Turystyka jako zjawisko złożone jest przedmiotem badań wielu dyscyplin naukowych. Można ją postrzegać w pięciu aspektach. Aspekt przestrzenny to migracje turystyczne i zagospodarowanie turystyczne. Kolejny jest aspekt ekonomiczny, czyli rynek turystyczny, usługi turystyczne, następstwa gospodarcze rozwoju turystyki. Aspektem psychologicznym są to potrzeby człowieka, powody podjęcia podróży, cele podróży, przeżycia czy też zachowania w miejscu pobytu. Następnym aspektem jest społeczny, czyli relacje między turystą a mieszkańcami, stereotypy społeczne, więzi społeczne. Ostatnim jest aspekt kulturowy, zatem turystyka i jej funkcja kultury, a także relacje między kulturą turystów a kulturą społeczności odwiedzanej (Alejski W., 2000, s. 17-29).

Turystyka w odniesieniu do gospodarki, środowiska przyrodniczego, kulturowego i społecznego posiada wiele funkcji. Definiowanie ich jest tak samo trudne jak określenie czym jest sama turystyka. Funkcje turystyki mogą odnosić się do ludzi, miejsc odwiedzanych czy też środowiska. Na potrzeby niniejszej pracy opisane zostaną funkcje: wychowawcza, zdrowotna, wypoczynkowa, kształceniowa, edukacji kulturowej, kształtowania świadomości ekologicznej. Funkcja wychowawcza jest zdaniem W. Alejskiego najważniejszą funkcją turystyki. W znacznym stopniu wpływa na osobowość człowieka, a co za tym idzie osoby uprawiające tę formę spędzania wolnego czasu powinny posiadać takie cechy jak: odwaga, aktywność, czy też zaradność. Turystyka uczy szacunku do ludzi oraz tolerancji do ich poglądów. Dostarcza wielu emocji, przeżyć i uwarunkowań na piękno przyrody. Podczas wyjazdów ludzie mogą odnaleźć swoją pozycję w grupie rówieśniczej. Turystyka pozwala na przełamanie barier, sprawdzenie się w różnych sytuacjach, a także uczy odpowiedzialności za siebie i za inne osoby. Funkcja wychowawcza odgrywa dużą rolę podczas wyjazdów rodzinnych, które pozytywnie wpływają na integrację członków rodziny. Funkcja zdrowotna przedstawia turystykę jako ważny czynnik wpływający na zdrowie ludzi, dotyczy rehabilitacji i profilaktyki zdrowotnej. Do turystyki zdrowotnej zalicza się wyjazdy do miejsc posiadających odpowiednie walory środowiska przyrodniczego: odpowiedni klimat, czyste powietrze itp. Dużą rolę odgrywają wyjazdy do uzdrowisk. Funkcja wypoczynkowa

turystyki może stanowić źródło radości życia oraz sprawiać przyjemność. Rozwój turystyki wypoczynkowej jest konieczny w celu regeneracji sił fizycznych i psychicznych człowieka. Brak wypoczynku powoduje, że ludzie nie mogą działać efektywnie w domu czy też w pracy. Funkcja kształceniowa (inaczej poznawcza) pozwala zaspokoić jedną z podstawowych potrzeb ludzkich - ciekawość świata. Dzięki podróżowaniu można poznawać rzeczy, miejsca, które znało się wcześniej tylko z opowieści. Funkcja ta jest elementem procesu kształcenia. Szkoły często organizują wycieczki dydaktyczne, które pozwalają na realizację programu nauczania geografii, biologii, czy też historii. Turystyka poszerza wiedzę oraz pozwala na nabycie wielu praktycznych umiejętności. Funkcja edukacji kulturowej ukazuje promowanie dóbr kultury, chroni je i wzbogaca. Poprzez podróżowanie poznajemy style architektoniczne, literaturę, rzeźbę, malarstwo, formy kultów religijnych i inne elementy kulturowe. Rozwój turystyki ma wpływ na zwiększenie zainteresowania ludności miejskiej własną historią, dziedzictwem kulturowym. Dzięki temu znacznie rozwija się kultura regionalna i sztuka ludowa. Funkcja kształtowania świadomości ekologicznej turystyki jest ważna ze względu na rozwój i utrzymanie walorów naturalnych. Środowisko jest ważnym surowcem dla przemysłu turystycznego. Turystyka w dużym stopniu przyczyniła się do rozwoju ochrony środowiska, ponieważ prekursorzy turystyki byli pomysłodawcami tworzenia pierwszych rezerwatów, parków narodowych czy też stref chronionego krajobrazu (Alejziak W., 2000, s. 30-70).

Turystyka i krajoznawstwo to dziedziny objęte działalnością pozalekcyjną szkoły, które są atrakcyjne i przydatne w procesie zdobywania wiedzy teoretycznej z praktyką. Szkoły i inne placówki oświatowo wychowawcze mogą różnorodnie prowadzić zajęcia z tej dziedziny.

Cele turystyki młodzieży:

- o poznanie kraju, środowiska, tradycji, zabytków kulturalnych i historycznych;
- o poznanie i zwiększenie wiedzy z życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego;
- o pomoc rodzinie i szkole w wychowaniu;
- o promocja ochrony środowiska i umiarkowane korzystanie zasobów środowiska;
- o podniesienie kondycji fizycznej, polepszenie stanu zdrowia;
- o upowszechnianie form aktywnego wypoczynku i ukazanie zalet zdrowego stylu życia;
- o przeciwdziałanie patologiom społecznym (Wojtyca J., 2000, s. 7 - 8).

Krzysztof Przeclawski (1973, s. 71) stwierdza, że wartości społeczno- wychowawczych turystyki jest dużo i są one bardzo ważne dla młodych ludzi. Według niego podstawowe zadania turystyki to: potęgowanie zdrowia i jego regeneracja, wyższy poziom kulturalny i ideowy ludzi, rozwój postaw patriotycznych, potrzeba kontaktu osobistego, chęć wolności, poznanie czegoś nowego oraz bardzo ważne kształtowanie potrzeby twórczej. Funkcje turystyki młodzieży to: funkcja kształcąca, wychowawcza, rozrywkowa i zdrowotna. Turystyka młodzieży poprzez funkcję kształcąca ma duże znaczenie w edukacji młodych ludzi. Konfrontują i pogłębiają oni wiedzę teoretyczną ze szkoły, z zakresu historii, geografii, biologii i sztuki. Funkcja wychowawcza ma na celu wpojenie podstawowych zasad współżycia w grupie: współdziałania, solidarności i odpowiedzialności. Rozrywka w turystyce to przede wszystkim umiejętne korzystanie z wolnego czasu. Wytwarzają się przyzwyczajenia i chęci do turystyki w przyszłości młodych pokoleń. Funkcja zdrowotna to również bardzo ważny aspekt turystyki młodzieży. Młody organizm pobudzony do działania aktywnie spędza czas, przez co jego kondycja fizyczna ciągle się rozwija (Wojtyca J., 2000, s. 9-10).

Szkoła, uwzględniając lokalne tradycje i warunki, a także potrzeby i oczekiwania uczniów powinna zorganizować: zajęcia sportowe, zajęcia rekreacyjno-zdrowotne, zajęcia taneczne, zajęcia turystyczne, czyli aktywne formy turystyki. Organizując zajęcia należy pamiętać o obowiązkach wynikających z obowiązujących rozporządzeń, np. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie warunków i sposobu organizowania krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2001r. Nr 135, poz. 1516 z późn. zm.) (www.men.gov.pl).

Opracowując szkolną ofertę zajęć do wyboru należy uwzględnić następujące kwestie:

- o Rodzaj zajęć do wyboru ( zajęcia sportowe, zajęcia rekreacyjno- sportowe, zajęcia taneczne, zajęcia turystyczne).
- o Czasokres wyboru zajęć,
- o Sposób podziału uczniów na grupy,
- o Miejsce, czas trwania i termin odbywania zajęć oraz nauczyciel prowadzący zajęcia.

Zajęcia turystyczne – przeznaczone dla wszystkich chętnych uczniów w celu rozbudzenia ich zainteresowań turystyczno-krajoznawczych oraz zachęcenia do zdobywania odznak turystyki kwalifikowanej. W ramach tych zajęć szkoła może zaproponować uczniom jedną lub kilka form turystyki do wyboru w zależności od ich zainteresowań oraz warunków terenowych w środowisku, np.: turystykę pieszą, rowerową, kajakową, górską itp. Organizując zajęcia turystyczne, należy pamiętać o obowiązkach wynikających ze stosowanych rozporządzeń, w tym rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2001 r. Nr 135, poz. 1516, z późn. zm.). Liczba zaproponowanych uczniom form zajęć do wyboru zależy oczywiście od wielkości szkoły, czyli przysługującej liczby godzin wychowania fizycznego. Optymalną wydaje się być oferta proponująca minimum 6 form ruchu na trzy lata edukacji, czyli każdy uczeń mógłby teoretycznie wybrać z oferty 50% zajęć. Oczywiście w dużych szkołach, mających bardzo dobre warunki bazowe i kadrowe oferta może zawierać nawet do 10–12 różnych form aktywności fizycznej (www.men.gov.pl).

### Material i metoda

W podjętej pracy badawczej wykorzystane i zastosowane zostały następujące metody:

- o metoda krytycznej analizy literatury,
- o metoda badania opinii (sondaż diagnostyczny),
- o metody statystyczne.

Metoda krytycznej analizy literatury – zwana też niekiedy metodą krytyczno- porównawczą piśmiennictwa naukowego. Do istoty tej metody należy przystosowanie nowego problemu do wiedzy dotychczasowej. Dokonuje się tego przez analizę i krytykę literatury przedmiotu (Pieter J., 1967, s. 137-138).

Metoda badania opinii – zdaniem M. Łobockiego (2003, s. 243) jest to metoda badań, której podstawową funkcją jest gromadzenie informacji o interesujących badacza problemach w wyniku relacji słownych osób badanych, nazywanych respondentami.

Metody statystyczne – według Cz. Nowaczyka (1995, s. 13) są one podporządkowane kolejnym etapom dochodzenia do praw naukowych (obserwacja zjawiska, tworzenie hipotezy, wnioskowanie, weryfikacja) i pozwalają badaną rzeczywistość opisywać, przewidywać.

Badania zostały przeprowadzone w Publicznym Gimnazjum w Zbójnie, w powiecie golubsko- dobrzyńskim, w województwie kujawsko-pomorskim. Budynek szkoły został oddany do użytku w 1997 roku jako Szkoła Podstawowa w Zbójnie. Powstało tu gimnazjum, a uczniowie uczyli się na dwie zmiany. Duża liczba dzieci w wieku od 6 do 16 lat przysparzała wielu kłopotów. W październiku 2002 roku został oddany do użytku nowy budynek Szkoły Podstawowej, a Gimnazjum Publiczne w Zbójnie zostało na miejscu. Warto dodać, że od 2002 roku jest to jedyne gimnazjum w Gminie Zbójno. Na terenie gimnazjum prężnie działają następujące organizacje: 16 Drużyna Starszo Harcerska "Wilki" im. Szarych Szeregów, Szkolne Koło Polskiego Czerwonego Krzyża, kółko ekologiczne „Drumlinka” oraz Szkolne Koło Sportowe. Uczniowie szkoły uczestniczą masowo w ruchu sportowym, odbywa się wiele imprez w semestrze letnim i zimowym. Gimnazjum również stwarza możliwości publicznego prezentowania efektów pracy uczniów w ramach zajęć artystycznych. W szkole zatrudnionych jest osiemnastu nauczycieli, jednak w pracę placówki zaangażowani są rodzice, a także sponsorzy, którzy chętnie wspierają to miejsce finansowo i technicznie. Co za tym idzie uczniowie mający mniejszych rodziców mogą brać udział w organizowanych przez szkołę różnego rodzaju wycieczkach. Spotykane są również akcje dobroczynne wspierania uczniów, dotkniętych wypadkami losowymi lub chorobami.

W Publicznym Gimnazjum w Zbójnie jest osiem klas. Obecnie do szkoły uczęszcza 173 uczniów. Szkoła skupia dzieci ze wszystkich miejscowości Gminy Zbójno.

Wyniki przedstawione w poniższej tabeli dotyczą płci ankietowanych. Łączna liczba osób, które zostały objęte badaniami wynosi 100.

Tabela 1. Płeć ankietowanych

Dziewczeta	Chłopcy	Suma
------------	---------	------

N	%	N	%	N	%
50	50	50	50	100	100

Z przytoczonych danych wynika, że liczba dziewcząt i chłopców biorących udział w badaniu jest taka sama (50 dziewcząt i 50 chłopców). Zostali oni wybrani losowo do wypełnienia ankiet. Dla potrzeb niniejszej pracy łącznie było ich 100. Procentowy udział przedstawia się więc 50% dziewczęta i 50% chłopcy.

Odpowiedź na pytanie odnośnie wieku ankietowanych wyjaśni nam analiza danych przedstawionych w tabeli numer 2.

Tabela 2. Wiek ankietowanych

Wiek	13 lat		14 lat		15 lat		16 lat		17 lat		Suma	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
<b>Dziewczęta</b>	12	24	12	24	11	22	13	26	2	4	50	100
<b>Chłopcy</b>	3	6	15	30	19	38	10	20	3	6	50	100

Oporając się na powyższych wynikach można stwierdzić, że wśród ankietowanych najczęściej było chłopców w wieku 15 lat, co stanowi 38% wszystkich chłopców. Dominujący wiek dziewcząt wypełniających ankietę to 16 lat, było ich 26%. Najmniej ankiet wypełniły dziewczęta w wieku 17 lat, zaledwie 4% wszystkich dziewcząt.

Do której klasy chodzi ankietowana młodzież dowiemy się z wyników badań przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 3. Podział uczniów ze względu na klasę w gimnazjum

Klasa	Dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
<b>I</b>	20	40	20	40
<b>II</b>	9	18	5	10
<b>III</b>	21	42	25	50
<b>Suma</b>	50	100	50	100

Z danych zawartych w tabeli numer 3 wynika, że najczęściej ankietowanych, zarówno wśród dziewcząt jak i chłopców, chodzi do klasy III gimnazjum, to jest 42% dziewcząt i 50% chłopców. Najmniej ankietowanej młodzieży chodzi do II klasy, dziewcząt 18%, a chłopców 10%.

Dane liczbowe i procentowe dotyczące wykształcenia rodziców ankietowanej młodzieży zawiera tabela numer 4 i 5.

Tabela 4. Wykształcenie rodziców ankietowanych dziewcząt

Wykształcenie rodziców dziewcząt	Wyższe		średnie		zawodowe		podstawowe		Suma	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
<b>Ojciec</b>	4	8	13	26	26	52	7	14	50	100
<b>Matka</b>	5	10	16	32	22	44	7	14		

Analiza wyników badań przedstawionych w powyższej tabeli wykazała, że wykształcenie ojców ankietowanych dziewcząt to w zdecydowanej większości (52%) zawodowe. Najmniej ojców posiada wykształcenie wyższe, jest ich 8%. Matki ankietowanych dziewcząt również w większości mają wykształcenie zawodowe (44%). Jeśli chodzi o wykształcenie najrzadziej występujące, to jak i u ojców, matki mają wykształcenie wyższe w 10% przypadków.

Tabela 5. Wykształcenie rodziców ankietowanych chłopców

Wykształcenie rodziców chłopców	wyższe		średnie		zawodowe		podstawowe		Suma	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
<b>Ojciec</b>	2	4	15	30	28	56	5	10	50	100
<b>Matka</b>	5	10	19	38	21	42	5	10		

Oporając się na powyższych wynikach z tabeli numer 5 ojcowie ankietowanych chłopców najczęściej mają wykształcenie zawodowe, jest ich 56%. Podobnie w przypadku matek tych chłopców, z wykształceniem zawodowym jest ich najczęściej 42%. Najmniej ojców (4%) ma wykształcenie wyższe. Wykształcenie podstawowe i wyższe posiada po 10% matek i są to najmniejsze wartości w tej tabeli.

### Wyniki badań

Badania miały na celu ukazanie poziomu wiedzy i postaw młodzieży gimnazjalnej wobec turystyki. Narzędzie badawcze, które zostało wykorzystane to kwestionariusz ankiety zawierający 20 pytań.

Pierwsze pytanie w kwestionariuszu ankiety odnosiło się do tego, czym dla respondentów jest turystyka. Było to pytanie otwarte. Dane liczbowe i procentowe, które dotyczą udzielenia odpowiedzi są w poniższej tabeli.

Tabela 6. Turystyka w rozumieniu respondentów

Odpowiedzi	Płeć		dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%	N	%
Podjęło próbę udzielenia odpowiedzi	38	76	39	78		
Nie udzieliło żadnej odpowiedzi	12	24	11	22		
<b>Suma</b>	50	100	50	100		

Dane liczbowe ukazują, że 76% dziewcząt udzieliło odpowiedzi na pytanie czym dla nich jest turystyka. Odpowiedzi uszeregowano według największej liczby wskazań. Czym dla respondentek jest turystyka?

- o Zwiedzaniem ciekawych, nieznanych dotąd miejsc;
- o Poznawaniem świata, kultur, ludzi;
- o Wycieczkami, podróżami;
- o Wypoczynkiem, spacerami;
- o Przeżytą przygodą;
- o Czymś co poprawia moje zdrowie i samopoczucie.

Na pytanie nie udzieliło żadnej odpowiedzi 24% dziewcząt.

Na podstawie danych zawartych w tabeli numer 6, rozumienie turystyki wyjaśniło 78% chłopców. Warto zauważyć, że było ich o 2% więcej niż dziewcząt, które odpowiedziały na te pytanie. Niżej przedstawione odpowiedzi ułożone są w kolejności najczęściej pojawiających się. Czym dla chłopców jest turystyka?

- o Podróżowaniem, wyjazdami w różne miejsca;
- o Zwiedzaniem i poznawaniem świata, zabytków, krajobrazów;
- o Odprężeniem, odpoczynkiem od szkoły;
- o Spędzaniem miło czasu, zabawą;
- o Wyjazdem na wycieczki.

Na pytanie nie udzieliło żadnej odpowiedzi 22% chłopców.

Czy ankietowani zauważają jakąś różnicę między turystyką a rekreacją dowiemy się z wyników badań przedstawionych w tabeli numer 7. Było to pytanie zamknięte z możliwością napisania zauważonej różnicy.

Tabela 7. Różnica między turystyką a rekreacją

Płeć Odpowiedzi	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
Tak (jaką?)	12	24 (w tym 20% napisało różnicę)	8	16 (w tym 12% napisało różnicę)
Nie	38	76	42	84
Suma	50	100	50	100

Wyniki zawarte w powyższej tabeli dotyczą różnicy między turystyką a rekreacją, którą zauważają ankietowani. Wśród ankietowanych dziewcząt zdecydowana większość nie zauważa żadnej różnicy (76%). Tylko 24% ankietowanych dziewcząt twierdzi, że taka różnica występuje. Określenia różnicy między turystyką a rekreacją podjęło się 20% z nich. Niżej wymienione odpowiedzi, dotyczące różnicy między turystyką a rekreacją, są w kolejności najczęściej występujących:

- a) Rekreacja to pobyt w jednym miejscu, a turystyka to podróżowanie;
- b) Turystyka to zwiedzanie, rekreacja to odpoczynek;
- c) Rekreacja nie musi odbywać się w innych miejscach, tak jak turystyka;
- d) Rekreacja to zdrowotny i sportowy wyjazd w różne regiony.

Wśród ankietowanych chłopców również zdecydowana większość, bo aż 84% nie zauważa żadnej różnicy. Zaledwie 16% chłopców twierdzi, że jest różnica między turystyką a rekreacją, w tym różnicę tę spróbowało określić 12% chłopców. Wymienione poniżej odpowiedzi dotyczące określenia różnicy są ułożone według tych najczęstszych:

- a) Turystyka to bardziej zwiedzanie i podróże, a rekreacja to odpoczynek lub uprawianie sportu np. pływanie;
- b) Turystyka jest dla przyjemności, rekreacja dla zdrowia.

Jaki sposób spędzania wolnego czasu preferuje ankietowana młodzież wskażą nam wyniki badań przedstawione w tabeli numer 8. Było to pytanie zamknięte z dwiema możliwościami odpowiedzi.

Tabela 8. Sposób spędzania wolnego czasu przez ankietowanych

Płeć Odpowiedzi	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
aktywny	36	72	42	84
bierny	14	28	8	16
suma	50	100	50	100

Z danych zawartych w tabeli wynika, że zarówno dziewczęta, jak i chłopcy preferują aktywne spędzanie wolnego czasu, twierdzi tak 72% dziewcząt i jeszcze więcej chłopców 84%. Bierny sposób spędzania czasu wolnego zaznaczyło 28% dziewcząt i 16% chłopców.

W jakich formach turystyki uczestniczyli ankietowani w ciągu ostatniego roku wyjaśni nam analiza danych przedstawionych w tabeli numer 9. Pytanie było zamknięte, możliwe było zaznaczenie więcej niż jednej odpowiedzi.

Tabela 9. Uczestnictwo respondentów w różnych formach turystyki

Odpowiedzi (dokonywano wielokrotnych wyborów)	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
obóz, zielona szkoła	15	30	6	12
wycieczka piesza	17	34	27	54
wycieczka rowerowa	18	36	26	52
spływ kajakowy	0	0	0	0
inne (jakie?)	7	14	1	2
Suma	57	114	60	120

Opierając się na powyższych wynikach można stwierdzić, że chłopcy częściej niż dziewczęta brali udział w różnych formach turystyki w ciągu ostatniego roku. Wycieczka piesza została wybrana przez 54% chłopców, niewiele mniej wycieczka rowerowa 52% chłopców. W ciągu ostatniego roku nie brali udziału w spływie kajakowym ani chłopcy ani dziewczęta. Wśród dziewcząt najczęstszy udział brały w wycieczkach rowerowych – 36%, tylko o 2% mniej dziewcząt zaznaczyło wycieczkę pieszą (34%). Dziewczęta zaznaczając możliwość (było ich 14%) „Inne-jakie?” udzieliło najczęściej takich odpowiedzi jak: wycieczki edukacyjne, wycieczki krajoznawcze, kolonie.

Którą z form turystyki wybiera najczęściej ankietowana młodzież przedstawiają wyniki zawarte w tabeli numer 10. Było to pytanie zamknięte, bez możliwości udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi.

Tabela 10. Najczęściej wybierana przez ankietowanych forma turystyki

Płeć Odpowiedzi	dziewczeta		chlopcy	
	N	%	N	%
obóz	18	36	7	14
wycieczka piesza	16	32	14	28
wycieczka rowerowa	16	32	28	56
spływ kajakowy	0	0	1	2
inne (jakie?)	0	0	0	0
suma	50	100	50	100

Analiza wyników badań przedstawionych w powyższej tabeli wykazała, że dziewczęta najczęściej wybierają z form turystyki – obóz (36%), tylko 4% mniej dziewcząt zaznaczyło wycieczkę pieszą (32%) i rowerową (32%). Żadna z ankietowanych dziewcząt nie wybrała odpowiedzi: spływ kajakowy oraz inne. Chłopcy zdecydowanie najczęściej wybierają wycieczki rowerowe (56%). Tylko 2% chłopców wybrało spływ kajakowy, żaden nie zaznaczył odpowiedzi „inne”.

Kto jest najczęściej organizatorem wyjazdów, w których bierze udział ankietowana młodzież, dowiemy się z danych zawartych w tabeli numer 11. Pytanie było zamknięte.

Tabela 11. Organizatorzy wyjazdów, w których biorą udział ankietowani

Płeć Odpowiedzi	dziewczeta		chlopcy	
	N	%	N	%
rodzina	17	34	20	40
szkoła	17	34	23	46
organizacje pozaszkolne	6	12	2	4
biura turystyczne	1	2	1	2
inne	9	18	4	8
suma	50	100	50	100

Dane zamieszczone w powyższej tabeli ujawniają, że u dziewcząt najczęściej organizatorem wyjazdów są: rodzina (34%) albo szkoła (34%). Najrzadziej organizatorem, zarówno u dziewcząt jak i chłopców, są biura turystyczne (2%). Wśród chłopców najczęściej organizatorem jest szkoła (46%).

Wyniki liczbowe i procentowe dotyczące głównego motywu wyjazdów turystycznych zawiera tabela numer 12. Pytanie było zamknięte i ankietowani mogli zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

Tabela 12. Główny motyw wyjazdów turystycznych

Płeć Odpowiedzi	dziewczeta		chlopcy	
	N	%	N	%
poznawczy	14	28	11	22
zdrowotny	4	8	3	6
kulturowy	0	0	1	2
integracyjny	0	0	1	2
rozrywkowy	32	64	34	68
inny (jaki?)	0	0	0	0
suma	50	100	50	100

Przytoczone wyżej dane wskazują, że dziewczęta za główny motyw wyjazdów turystycznych uznają motyw rozrywkowy i to aż w 64% odpowiedzi. Żadna z ankietowanych dziewcząt nie wybrała motywu kulturalnego oraz integracyjnego. Chłopcy również uważają, że motyw rozrywkowy jest przodującym w tej kwestii, zaznaczyło go 68%. Zaledwie 2% chłopców zaznaczyło kolejno motyw kulturowy i motyw integracyjny.

Zarys spędzania wolnego czasu przez ankietowaną młodzież przedstawiają rezultaty zawarte w tabeli numer 13. Było to pytanie zamknięte.

Tabela 13. Spędzanie wolnego czasu

Odpowiedzi (dokonywano wielokrotnych wyborów)	dziewczeta		chlopcy	
	N	%	N	%
jeżdżę na rowerze	7	14	8	16
spotykam się z przyjaciółmi	27	54	18	36
uczę się	5	10	0	0
przed komputerem	9	18	7	14
przed telewizorem	15	30	16	32
uprawiam sport	6	12	17	34
inne (jakie?)	2	4	2	4

Uzyskane dane z powyższej tabeli ukazują zróżnicowane spędzanie wolnego czasu przez dziewczęta i chłopców. Spotkanie się z przyjaciółmi to najczęstszy sposób spędzania wolnego czasu przez dziewczęta (54%). Chłopcy również wybrali spotkanie się z przyjaciółmi na pierwszym miejscu (36%), jednak niewiele mniej miało: uprawianie sportu (34%) i siedzenie przed komputerem (32%). Najmniej dziewcząt zaznaczyło naukę (10%) jako wypełnienie wolnego czasu oraz inne (2%) - wpisując tu spacer, jazdę konną. Ankietowani chłopcy zaś nie spędzają wolnego czasu na nauce.

Wyniki badań dotyczące zapytania ankietowanych o korzyści wynikające z aktywnego uczestnictwa w turystyce prezentuje tabela numer 14. Pytanie było zamknięte, jednak dozwolone było zaznaczenie więcej niż jednej odpowiedzi.

Tabela 14. Korzyści z aktywnego uczestnictwa w turystyce

Odpowiedzi (dokonywano wielokrotnych wyborów)	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
wzbogaca moją wiedzę	11	22	8	16
pomaga mi się zrelaksować	18	36	23	46
sprzyja nawiązywaniu nowych kontaktów	18	36	8	16
poprawia moje zdrowie	9	18	15	30
inne (jakie?)	1	2	0	0

Przedstawione w tabeli wyniki badań wskazują, że ankietowani mają zróżnicowane korzyści z aktywnego uczestnictwa w turystyce. Dziewczęta na pierwszym miejscu określiły dwie korzyści: lepiej się relaksują, a drugą jest łatwość w nawiązywaniu kontaktów. Obie odpowiedzi zaznaczyło po 35% dziewcząt. Chłopcy w 46% odpowiedzi określili, że aktywność turystyczna głównie pomaga im się zrelaksować. Najrzadziej wymienianą korzyścią przez dziewczęta była poprawa zdrowia (18%) i inne (2%). Chłopcy zaś najrzadziej zaznaczali (obie po 16% odpowiedzi) korzyści: wzbogacanie wiedzy oraz sprzyjanie nawiązywaniu nowych kontaktów.

Jakie bariery występują w podejmowaniu aktywności turystycznej przez młodzież gimnazjalną dowiemy się z wyników badań przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 15. Bariery w podejmowaniu aktywności turystycznej

Płeć Odpowiedzi	Dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
zdrowie	7	14	11	22
brak wolnego czasu	15	30	16	32
brak odpowiedniego sprzętu	0	0	1	2
finanse	12	24	17	34
lenistwo	15	30	5	10
inne (jakie?)	1	2	0	0
suma	50	100	50	100

Analizując wyniki zawarte w tabeli numer 15 dziewczęta jako główne bariery wymieniają: brak wolnego czasu (30%) i lenistwo (30%). Żadna ankietowana nie zaznaczyła odpowiedzi dotyczącej braku odpowiedniego sprzętu. Chłopcy w 34% odpowiedzi za barierę uważają finanse. Najrzadziej wybierali, podobnie jak dziewczęta, brak odpowiedniego sprzętu (2%) oraz inne (0%).

Wyniki badań odnośnie posiadanego sprzętu sportowego zamieszczono w tabeli numer 16. Ankietowani mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Tabela 16. Posiadany sprzęt sportowy

Odpowiedzi (dokonywano wielokrotnych wyborów)	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
narty	0	0	4	8
łyżwy	3	6	2	4
rower	41	82	31	62
piłka	19	38	32	64
sprzęt siłowy	6	12	10	20
inne (jakie?)	4	8	1	2

Z przytoczonych danych wynika, że zdecydowana większość dziewcząt, bo aż 82%, posiada w domu rower. Zaledwie 6% z nich ma łyżwy, ale też żadna nie zaznaczyła, że ma w posiadaniu narty. Wśród ankietowanych chłopców, ponad połowa (64%), dysponuje piłką i niewiele mniej (62%) ma rower. Rzadkością u chłopców są łyżwy (6%) i inne sprzęty.

Która z funkcji turystyki ma największe znaczenie dowiemy się z wyników zawartych w poniższej tabeli. Ankietowani odpowiadali na pytanie zamknięte.

Tabela 17. Funkcje turystyki w ocenie respondentów

Płeć Odpowiedzi	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
funkcja zdrowotna	10	20	10	20
funkcja wypoczynkowa	24	48	30	60
funkcja kształtowania świadomości ekologicznej	2	4	1	2
funkcja edukacyjna	7	14	3	6
funkcja wychowawcza	4	8	2	4
inna (jaka?)	3	6	4	8
Suma	50	100	50	100

Opierając się na wynikach zawartych w tabeli numer 17 można stwierdzić, że ankietowani, bez względu na płeć, za najważniejszą funkcję uznają wypoczynkową. Niespełna połowa dziewcząt (48%) tak uważa, a wśród chłopców aż 60%. Najmniej dziewcząt (4%) i chłopców (2%) twierdzi, że to funkcja kształtowania świadomości ekologicznej ma duże znaczenie.

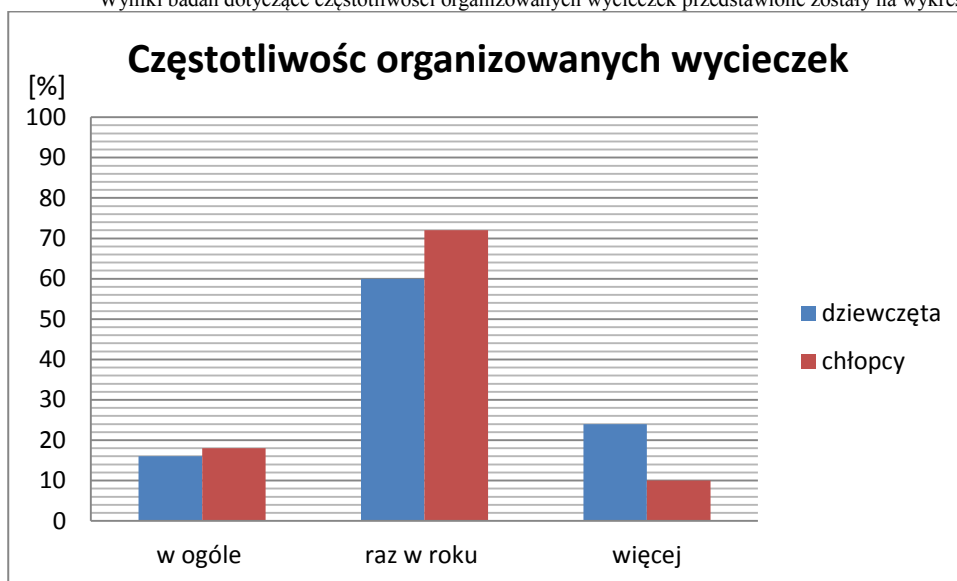
Czy w szkole, do której uczęszczają respondenci działa koło PTTK lub podobne, wskażą nam wyniki badań przedstawione w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 18. Koło PTTK lub inne organizacje turystyczne działające w szkole

Płeć Odpowiedzi	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
tak	0	0	9	18
nie	47	94	41	82
inne (jakie?)	3	6	0	0
suma	50	100	50	100

Opierając się na powyższych wynikach można stwierdzić, że respondenci w większości są zgodni. Dziewczęta aż w 94% stwierdziły, że w szkole nie ma koła PTTK, chłopcy podzielili to zdanie w 82% odpowiedzi. Wpisując w rubrykę „inne” 6% dziewcząt wpisało, że Związek Harcerstwa Polskiego zajmuje się turystyką w szkole. Znalazło się także 18% chłopców, którzy stwierdzili, że istnieje koło PTTK w szkole.

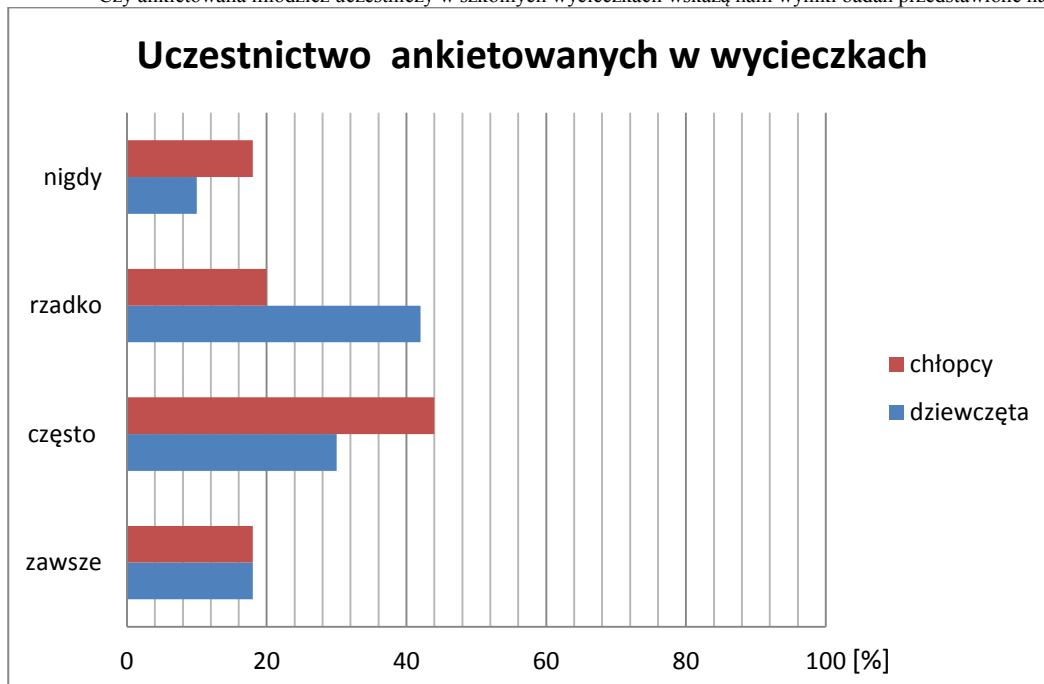
Wyniki badań dotyczące częstotliwości organizowanych wycieczek przedstawione zostały na wykresie numer 1.



Wykres 1. Częstotliwość organizowanych wycieczek

Analiza wyników badań przedstawionych na wykresie numer 1 wykazała, że zarówno dziewczęta i chłopcy w większości odpowiadali tak samo. Według nich raz w roku organizowane są wycieczki, zaznaczyło 60% dziewcząt i 72% chłopców. Najmniej dziewcząt (16%) stwierdziło, że wycieczki nie są w ogóle organizowane. Wśród chłopców najrzadziej padały odpowiedzi, że wycieczki są więcej niż raz w roku.

Czy ankietowana młodzież uczestniczy w szkolnych wycieczkach wskażą nam wyniki badań przedstawione na wykresie numer 2.



Wykres 2. Jak często ankietowani biorą udział w wycieczkach

Opierając się na powyższych wynikach można stwierdzić, że występują różnice w odpowiedziach dziewcząt i chłopców. Najwięcej ankietowanych dziewcząt (44%) deklaruje, że często uczestniczy w wycieczkach szkolnych. Chłopcy zaś twierdzą w większości (42%), że rzadko w nich uczestniczą. Najrzadziej zaznaczana odpowiedź „nigdy” padła u 10% chłopców i 18% dziewcząt, jednak one zaznaczyły także w 18% odpowiedź „zawsze”.

Które obiekty uczniowie najchętniej zwiedzają podczas wycieczek szkolnych dowiemy się z tabeli numer 19. Było to pytanie zamknięte z możliwością wyboru tylko jednej odpowiedzi.

Tabela 19. Najchętniej zwiedzane obiekty podczas wycieczek szkolnych

Płeć Odpowiedzi	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
muzea, wystawy	2	4	3	6
zamki	9	18	11	22
parki narodowe, rezerваты	10	20	3	6
groty, jaskinie	18	36	11	22
obiekty sakralne	2	4	0	0
obiekty sportowe	5	10	21	42
inne	4	8	1	2
suma	50	100	50	100

Dane zawarte w powyższej tabeli ujawniają, że respondenci mają podzielone zdanie na temat zwiedzanych miejsc. Dziewczęta najchętniej zwiedzają groty i jaskinie (36%), na drugiej pozycji znalazły się parki narodowe i rezerваты (20%). Prawie połowa chłopców najchętniej zwiedza obiekty sportowe (42%). Najrzadziej dziewczęta zaznaczyły muzea, wystawy (4%) i obiekty sakralne (4%). Żaden z ankietowanych chłopców nie wybrał obiektów sakralnych.

Jaki rodzaj wiedzy uczniowie zdobywają podczas wycieczek wskażą nam wyniki badań przedstawione w tabeli numer 20. Było to pytanie zamknięte.

Tabela 20. Wiedza zdobywana podczas wycieczek szkolnych

Płeć Odpowiedzi	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
historyczna	14	28	14	28
przyrodnicza	18	36	15	30
kulturowo- etniczna	13	26	6	12
inna (jaka?)	2	4	2	4
żadna	3	6	13	26
suma	50	100	50	100

Przedstawione wyniki wskazują, że zarówno dziewczęta, jak i chłopcy są zgodni w kwestii rodzaju zdobytej wiedzy podczas wycieczki. Wyniki te ilustruje tabela numer 20. Według ankietowanych podczas wycieczek najczęściej zdobywają wiedzę przyrodniczą, wskazało ją 36% dziewcząt i 30% chłopców. Na drugim miejscu znalazła się wiedza historyczna (po 28% dziewcząt oraz chłopców). Warto zauważyć, że 6% dziewcząt i aż 26% chłopców twierdzi, że w trakcie wycieczek nie zdobywa żadnej wiedzy. Najmniej dziewcząt (4%) i chłopców (4%) zaznaczyło, że podczas wycieczek zdobywa inną wiedzę np. dotyczącą sportu.

Dane liczbowe i procentowe dotyczące nauki o zwiedzanych obiektach zawiera poniższa tabela. Było to pytanie zamknięte z możliwością wyboru odpowiedzi tak lub nie.

Tabela 21. Nauka o zwiedzanych obiektach

Płeć Odpowiedzi	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
tak	26	52	24	48
nie	24	48	26	52
suma	50	100	50	100

Z danych zawartych w tabeli wynika, że zdania są podobne. Wśród dziewcząt minimalnie dominuje odpowiedź, że uczą się w szkole o zwiedzanych obiektach (52%). Chłopcy zaś w małej przewadze twierdzą, że nie uczą się podczas lekcji o zwiedzanych miejscach (52%).

Kolejną kwestią jest czy wiedza zdobyta w czasie wycieczki jest obszerniejsza niż na lekcjach. Odpowiedź na pytanie wyjaśni nam analiza danych przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 22. Wiedza zdobyta w czasie wycieczek jest szersza niż na lekcjach

Płeć Odpowiedzi	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
tak	34	68	35	70
nie	16	32	15	30
suma	50	100	50	100

Na podstawie danych zebranych w tabeli numer 22 stwierdzono, że większość ankietowanej młodzieży jest tego samego zdania. Przewaga dziewcząt (68%) i chłopców (70%) twierdzi, że wiedza zdobyta w czasie wycieczek szkolnych jest obszerniejsza niż na lekcjach. Z drugiej strony respondenci w 32% (dziewczęta) i 30% (chłopcy) odpowiedzieli, że zdobyta wiedza wcale nie jest szersza niż na lekcjach.

Do jakich organizacji należą ankietowani dowiemy się z wyników badań przedstawionych w tabeli numer 23. Ankietowani mogli zaznaczyć organizacje z podanych odpowiedzi lub wpisać inne.

Tabela 23. Członkostwo w organizacjach

Płeć Organizacja	dziewczęta		chłopcy	
	N	%	N	%
ZHP	7	14	4	8



<b>nie należą do żadnej</b>	35	70	43	86
<b>Inne (Liga Ochrony Przyrody, SKS)</b>	8	16	3	6
<b>suma</b>	50	100	50	100

Na podstawie danych zebranych w powyższej tabeli można stwierdzić, że większość ankietowanej młodzieży nie należy do żadnej organizacji. Twierdzi tak 70% dziewcząt i 86% chłopców. Do Związku Harcerstwa Polskiego należy 14% dziewcząt i 8% chłopców. Respondenci wskazali także inne organizacje do których należą, są to: Liga Ochrony Przyrody i Szkolne Koło Sportowe. Odpowiedziało tak 16% dziewcząt i 6% chłopców.

## Dyskusja

Coraz powszechniejsze zjawisko turystyki rozwija się w każdej grupie wiekowej, począwszy od dzieci wieku przedszkolnego, szkolnego aż do osób starszych. W Polsce sektor usług, a w nim gałąź turystyka pracuje coraz prężniej. Zaprezentowane badania miały na celu przedstawienie trzech celów głównych. Cele dotyczyły zbadania turystycznej wiedzy młodzieży, sprawdzenia ich postaw i zachowań wobec turystyki oraz określenia wpływu turystyki na uczniów gimnazjum.

Duża grupa podmiotów uczestniczących i działających na obszarze turystyki to dzieci i młodzież. Grupa ta liczy ponad 9 mln osób do 19 roku życia. Powinni oni stanowić rdzeń polskiej turystyki społecznej, między innymi przez przyszłościowy potencjał ekonomiczny, co za tym idzie kształtowania odpowiednich postaw konsumenckich. Jeszcze ważniejsze wydaje się być kształtowanie odpowiednich zachowań w zakresie wykorzystania czasu wolnego oraz oddziaływanie na zachowania w rodzinie. Turystyka dzieci i młodzieży pełni w Polsce ważną funkcję społeczno-ekonomiczną. Zawiera wartości zdrowotne dla młodzieży oraz takie, które odnoszą się do kondycji psychicznej, fizycznej, ich kultury, aktywności i dojrzałości społecznej, więzi międzyludzkich i poczucia patriotyzmu (Instytut Turystyki, 2007, s.6).

Warto zauważyć, że występuje duże zróżnicowanie uczestnictwa dzieci w wyjazdach turystycznych ze względu na wielkość miejscowości zamieszkania i sytuację materialną rodziny. Przedstawia się to następująco: im większa miejscowość i lepsza sytuacja materialna, tym wyższy poziom uczestnictwa w wyjazdach turystycznych. Jest to istotne zjawisko. Przyczyny nieuczestniczenia w wyjazdach turystycznych to głównie: finanse, brak wykształconych potrzeb oraz niewiedza organizacji. W porównaniu do młodzieży z gimnazjum w Zbójnie, główną barierą jest brak wolnego czasu (31%), a na drugim miejscu wspomniane wcześniej finanse (28%).

Od lat najważniejszym organizatorem kolonijnych wyjazdów dzieci jest szkoła. W ostatnich trzech latach nastąpił pokaźny wzrost zainteresowania wyjazdami organizowanymi dla dzieci przez biura podróży. Podobnie sytuacja kształtuje się na poziomie rodziny. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (2005) tylko 52,7% gospodarstw domowych uprawiało aktywność turystyczną. Warto podkreślić, że widoczny wpływ na uczestnictwo całej rodziny w ruchu turystycznym miały dzieci i młodzież. Na podstawie badań Instytutu Turystyki organizatorem wyjazdów dzieci na kolonie letnie i obozy była najczęściej szkoła. Wyniki badań z Publicznego Gimnazjum w Zbójnie są podobne. Najczęściej organizatorem wyjazdów dla gimnazjalistów jest szkoła (40%), na drugim miejscu znajduje się rodzina (37%). Znaczenie rodziny w turystyce jest spore, w tym także w turystyce społecznej, ponieważ jej działania wiążą się bezpośrednio z polityką (np. przeciwdziałania patologiom, wykluczeniu społecznemu, dotykającym wszystkich członków rodziny), która podejmowana jest przez administrację zarówno rządową, jak i samorządową (2007, s. 6-7, 28).

Pracę badawczą na temat turystyki wśród młodzieży napisała Wartecka-Ważyńska, do której również warto się odnieść. Tematem badań była aktywność turystyczna młodzieży szkół ponadgimnazjalnych w województwie wielkopolskim. Wyniki ukazały, że zdecydowana większość (82,25%) badanych osób uczestniczy w wyjazdach organizowanych przez szkołę (2007, s. 50). Pytanie skierowane do młodzieży w Zbójnie brzmiało inaczej- jak często uczniowie biorą udział w wycieczkach szkolnych. Ankietowani w większości (18,5%) odpowiedzieli, że często uczestniczą w tych wycieczkach. Niewiele mniej uczniów (15,5%) stwierdziło natomiast, że rzadko w nich uczestniczy. Wyniki Warteckiej-Ważyńskiej potwierdzają się zatem, co do uczestnictwa młodzieży w wyjazdach organizowanych przez szkołę.

Kolejną kwestią jest główny motyw uczestnictwa w wycieczkach szkolnych przez młodzież szkół ponadgimnazjalnych w województwie wielkopolskim. Wyniki badań Warteckiej-Ważyńskiej ukazują, że głównym motywem młodzieży było zwiedzanie i poznanie nowych miejsc oraz przyjemności i rozrywki (2007, s. 109). Według ankietowanej młodzieży ze Zbójna motywy wyjazdów są podobne. Zdecydowana większość respondentów (66%) uznała, że główną przyczyną ich wyjazdów to rozrywka, na drugim miejscu znalazł się motyw poznawczy (25%).

Wyniki badań autorstwa Jerzego Łaciaka zawierają kwestię sposobów spędzania czasu podczas wyjazdów. Badania przeprowadzone zostały na reprezentatywnej próbie mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat. Główne sposoby spędzania czasu podczas wyjazdów turystycznych przez badaną młodzież to: spokojny wypoczynek i krótkie spacerki, życie towarzyskie i rozrywki, a także poprawa kondycji fizycznej: gimnastyka, zajęcia fitness, dłuższe spacerki i wycieczki, pływanie i gry sportowe (2011, s. 39). Pytanie skierowane do gimnazjalistów ze Zbójna brzmiało inaczej i odnosiło się do korzyści jakie płyną z uczestnictwa w turystyce. Korzyści te ukazywały jednak, jak spędzają czas podczas wycieczek. Ankietowani w większości stwierdzili, że aktywne uczestnictwo w turystyce pomaga im w relaksie (41%). Kolejne wymieniane przez nich korzyści to łatwość w nawiązywaniu nowych kontaktów (26%) i poprawa zdrowia (24%). Oba przedstawione badania pokrywają się.

Kolejne dane pochodzą z badań przeprowadzonych w Gimnazjum w Tarnówce. Pytanie zawarte w pracy odnosiło się do spędzania czasu wolnego przez ankietowanych. Dziewczęta w większości (55%) odpowiadały, że w czasie wolnym korzystają z komputera, Internetu i gier, około 50% ogląda telewizję, a 45% spotyka się z kolegami. Chłopcy odpowiadali, że przede wszystkim uprawiają sport (50%) i spotykają się z kolegami (45%), zdecydowanie aktywniej niż dziewczęta spędzają wolny czas (Napierała M., Muszkieta R., Żukow W., 2009, s. 11). Jedno z pytań skierowanych do młodzieży z Publicznego Gimnazjum w Zbójnie odnosiło się do sposobu spędzania wolnego czasu. Z badań wynika, że zarówno dziewczęta, jak i chłopcy preferują aktywne spędzanie wolnego czasu, twierdzi tak 72% dziewcząt i 84% chłopców. Inne pytanie do młodzieży z Gimnazjum w Zbójnie, odnosiło się konkretnie do spędzania wolnego czasu. Spotkanie się z przyjaciółmi to w 54% odpowiedzi dziewcząt i jest to zdecydowana większość. U chłopców również spotkanie się z przyjaciółmi zaznaczyła większa grupa ankietowanych (36%), jednak niewiele mniej miało: uprawianie sportu (34%) i siedzenie przed komputerem (32%). Najmniej dziewcząt wybrało naukę (10%) jako wypełnienie wolnego czasu oraz inne (2%) - wpisując tu spacerki, jazdę konną. Ankietowani chłopcy zaś nie spędzają wolnego czasu na nauce. Podobnie jak w Gimnazjum w Tarnówce to chłopcy aktywniej spędzają czas.

Podsumowując całość dokonanych w tym rozdziale analiz wyników badań, można stwierdzić, że młodzież ma podobne sposoby spędzania czasu. Lubią uprawiać aktywność turystyczną i znają korzyści jakie z niej płyną. Istnieją jednak pewne bariery, które przeszkadzają młodym ludziom prowadzić aktywny tryb życia. Mimo to, większość młodzieży uczestniczy w szkolnych wycieczkach Preferują różne formy spędzania czasu podczas wyjazdów. Można zauważyć, że coraz więcej uczniów uczestniczy w turystyce. Ma to pozytywny wpływ na ich rozwój, samodzielność, a także na ich zdrowie. Porównanie wyników badań niniejszej pracy licencjackiej z literaturą było przydatne.

## WNIOSKI

Badania, które zostały przeprowadzone w Publicznym Gimnazjum w Zbójnie, pozwoliły na uzyskanie kilku podstawowych wniosków. W pracy postawione zostały trzy cele. Pierwszy cel dotyczył zbadania poziomu wiedzy młodzieży gimnazjalnej o turystyce. Kolejny cel to sprawdzenie postaw i zachowań młodzieży wobec turystyki. Ostatni odnosił się do określenia wpływu turystyki na młodzież.

Pierwsze założenie dotyczące niskiego poziomu wiedzy o turystyce młodzieży potwierdziło się. W oparciu o badania stwierdzono, że ankietowana młodzież nie posiada zbyt obszernej wiedzy na temat turystyki, która pozwoliłaby im na zdefiniowanie tego pojęcia. Próbę określenia terminu „turystyka” podjęło 77% ankietowanych, jednak wypowiedzi były krótkie (np. podróże, zwiedzanie, wyjazdy) i nie zawsze trafne. Trudność sprawiło również wskazanie różnicy między turystyką a rekreacją. Większość badanej młodzieży (80%) twierdziła, że różnica wcale nie występuje. Na podstawie analizy badań można stwierdzić, że respondenci znają i uczestniczą w różnych formach turystyki, dzięki czemu ich wiedza o turystyce może się poszerzyć.

Jak wynika z badań uczestnictwo młodzieży w turystyce buduje pozytywne postawy i zachowania uczniów. Ankietowani rozpoznawali motywy swoich wyjazdów, najczęściej wymieniane były: motyw rozrywkowy (66%) i poznawczy (20%). Wskazali, że funkcja wypoczynkowa turystyki ma dla nich największe znaczenie (54%). Wiedzieli jakie konkretne korzyści niesie za sobą aktywne uczestnictwo w turystyce, według respondentów (41%) najczęściej pomaga się zrelaksować. Z drugiej strony określali także bariery, jakie przeszkadzają im w wyjazdach. Młodzież wskazywała tu przede wszystkim brak wolnego czasu i finanse. Z badań można wysunąć wniosek, że to rodzina i szkoła są najczęściej organizatorami wycieczek młodzieży. To właśnie w domu i szkole rozpoczyna się proces wpajania potrzeby uprawiania aktywności turystycznej.

Wycieczki edukacyjne, szkolne organizacje poszerzają wiedzę ucznia na temat turystyki. Analiza wyników upoważnia do sformułowania następującego wniosku: wszelkie zdobywanie wiedzy na temat zwiedzanych miejsc poszerza wiedzę młodzieży gimnazjalnej. Jak wynika z badań nie zawsze zdają sobie oni z tego sprawę. Ankietowani w 66% odpowiedzi wiedzieli, że wiedza na wycieczkach jest szersza niż na lekcjach. Mimo, że badana młodzież nie ma kółka zainteresowań Polskiego Towarzystwa Turystyczno Krajoznawczego w szkole, to należą oni do Związku Harcerstwa Polskiego czy Ligi Ochrony Przyrody, gdzie mogą zdobywać masę informacji. Uczestnictwo w wycieczkach pozwoliło określić ankietowanym, które miejsca preferują zwiedzać. Wskazywali również jaki dokładnie rodzaj wiedzy pozyskują na wycieczkach, głównie przyrodniczą (33%) i historyczną (28%).

Wyniki przeprowadzonych badań skłaniają do sformułowania wielu wniosków dotyczących obrazu turystyki w oczach gimnazjalisty. Szkoła dosyć dobrze wypełnia zadania z tego zakresu, jednak jedna wycieczka w ciągu roku szkolnego to za mało. Młodzież najczęściej uczestniczy w wycieczkach pieszych i rowerowych, twierdzi tak 44% badanych. Rodzina również często uczestniczy w turystycznych przedsięwzięciach. Mimo to należy rozwijać aktywność turystyczną młodzieży i poszerzać wiedzę na ten temat. Lubią zwiedzać przede wszystkim grotty, jaskinie, obiekty sportowe i zamki. Badana młodzież zbyt rzadko uprawia aktywność turystyczną. Bariery jest wiele: finanse, lenistwo czy też brak wolnego czasu. Dzisiejsze możliwości podróżowania pozwalają zaspokoić ciekawość świata młodych ludzi. Wszelkie organizacje pomogą uczniowi bezpiecznie wyjechać i wrócić z bagażem nauki oraz wspomnień. Należąc do organizacji turystycznych uczniów` Sie mogą starać się o dofinansowania, dzięki czemu bariera finansowa nie jest tak znacząca.

## BIBLIOGRAFIA

1. *Analiza rozwoju turystyki społecznej w Polsce, Stan, szanse i zagrożenia*, 2007, Instytut Turystyki na zlecenie Departamentu Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki, Warszawa.
2. Alejski W., 2000, *Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku*, Wyd. Albis, Kraków.
3. Denek K., 1984, *Poradnik Opiekuna Szkolnego Koła Krajoznawczo – Turystycznego, Wycieczki Szkolne*, Wyd. Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Bydgoszczy, Bydgoszcz- Poznań.
4. Łaciak J., 2011, *Aktywność turystyczna dzieci i młodzieży w 2010 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa.
5. Łobocki M., 1978, *Metody badań pedagogicznych*, Wyd. PWN, Warszawa.
6. Łobożewicz T. W., 1990, *Krajoznawstwo i turystyka w systemie dydaktyczno- wychowawczym szkoły*, [w:] *Krajoznawstwo i turystyka w szkole*, (red.) Łobożewicz T., Wyd. Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, część pierwsza.
7. Napierała M., Muszkiet R., Żukow W., 2009, *Człowiek- rekreacja- zdrowie*, Wyd. Ośrodek Sportu i Edukacji w Poznaniu, Bydgoszcz.
8. Nowaczyk Cz., 1995, *Podstawy metod statystycznych dla pedagogów*, Agencja Wydawnicza-Szkoleniowa Avis, Jelenia Góra.
9. Nowakowska A., 2006, *Część I Turystyka jako zjawisko społeczno- gospodarcze*, [w:] *Kompendium wiedzy o turystyce*, (red.) Gołębowski G., Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
10. Nowakowski M., 2001, *Słownik terminów związanych z turystyką i hotelarstwem*, Wyd. Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice.
11. Okoń W., 1996, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa, Wyd. Akademickie Żak.
12. Okoń W., 1992, *Słownik pedagogiczny*, Wyd. PWN, Warszawa.
13. Pieter J., 1967, *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Zakład Naukowy Imienia Ossolińskich, Wyd. Polskiej Akademii Nauk, Wrocław-Warszawa- Kraków.
14. Pilch T., 1998, *Zasady badań pedagogicznych*, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa.
15. Przeclawski K., 1973, *Turystyka a wychowanie*, Wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa.
16. Toczek – Werner S., 2005, *Podstawy rekreacji i turystyki*, Wyd. AWF, Wrocław.
17. Urbańczyk F., 1984, (cyt.za) Denek K., *Poradnik Opiekuna Szkolnego Koła Krajoznawczo – Turystycznego, Wycieczki Szkolne*, Wyd. Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Bydgoszczy, Bydgoszcz- Poznań.
18. Wartecka- Ważyńska A., 2007, *Turystyka młodzieży i jej uwarunkowania*, Wyd. Naukowe UAM, Poznań.
19. Wiatrowski W., 1994, *Podstawy pedagogiki pracy*, Wyd. Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, Bydgoszcz.
20. Wieczorkiewicz B., 1961, *Międzynarodowy słownik turystyczny*, Wyd. Sport i Turystyka, Warszawa.
21. Wojtycza J., 2000, *Organizacja Turystyki Młodzieży Szkolnej*, Wyd. Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków.
22. Wolańska T., 1989, *Rekreacja ruchowa i turystyka*, Wyd. AWF, Warszawa.
23. <http://mlodziez.pttk.pl>
24. Staszak A., Zań P., *Szkolne Koła Krajoznawczo- Turystyczne Polskiego Towarzystwa Turystyczno- Krajoznawczego (SKKT PTTK) - turystyczną ofertą PTTK dla uczniów i nauczycieli, Młodzież PTTK*, Dodany: 2.10.2010.
25. <http://www.men.gov.pl> Ministerstwo Edukacji Narodowej, *Podstawa programowa, Tom 8. - Wychowanie fizyczne i edukacja dla bezpieczeństwa*, Dodany: 24.02.2011, uaktualniony: 9.03.2012.
26. <http://www.cen.edu.pl> Gumowski A., Gumowska M., *Program wychowawczy- Praca wychowawcy klasowego oparta na turystyce, krajoznawstwie i wiedzy ekologicznej*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 1999.